

Importància de la comunicació familiar: Tabús en el coneixement i exploració de l'educació sexo-afectiva a l'etapa del desenvolupament de la infància i l'adolescència.

L'educació sexual és tan important com les matemàtiques-(Kirby i Ecker,2009)

Treball Final de Grau.

Ariadna Mesas Barriga

Grau d'educació social : Grup 1

Tutora: Lisette Navarro

Curs Acadèmic: 2019-2020

Data: 23/06/2020

Índex

1. Resum.....	4
1.1 Resumen	4
1.2 Abstract	5
2.Introducció i justificació	6
3.Marc teòric.....	8
3.1.La història de la sexualitat.....	8
3.1.1 Prehistòria i neolític.....	8
3.1.2 Edat antiga i edat mitjana	9
3.1.3 Edat Moderna.....	10
3.1.4 Edat Contemporània.....	11
3.1.5 Els drets de la infància.....	14
3.2 El desenvolupament del cicle vital des de la infància fins l'aparició de l'adolescència.....	18
3.2.1 Importància de la família o referents en els pre adolescents i adolescents.....	21
3.2.2 La socialització i les habilitats socials en l'adolescència.....	23
3.2.3 La importància de la informació i les pràctiques de risc sexual en adolescents.....	25
3.3 Acompanyament des de la figura del educador	27
3.3.1 Cartera de serveis socials.....	29
3.3.2 Recursos per a joves i adolescents.....	33
3.3.3 Recursos per a tutors legals(pares,mares.....)	35
3.3.4 L'educació sexo-afectiva dins l'escola.....	36
4. Objectius i Hipòtesi.....	38
5. Metodologia	39
6.Participants	41

7.Procediment	41
8.Instruments.....	42
9.Resultats	43
10.Resultats obtinguts de les entrevistes.....	72
11.Anàlisi i discussió.....	74
12.Conclusions.....	75
13.Llista de referències	77

Índex de resultats en gràfiques

Resultats en gràfiques qüestionari Model A.....	43
Resultats en gràfiques qüestionari Model B.....	59

Importància de la comunicació familiar: Tabús en el coneixement i exploració de l'educació sexo-afectiva a l'etapa del desenvolupament de la infància i l'adolescència.

1.Resum:

Aquesta recerca té per objecte analitzar de quina manera afecten els tabús en el nostre desenvolupament, concretament el tabú relacionat amb la sexualitat. S'ha donat molta importància a destacar la comunicació familiar i la implicació d'aquesta en el procés de desenvolupament des que som infants fins que arribem a l'etapa de l'adolescència. Conseqüentment la recerca, planteja tres objectius: com transmeten els tutors/es legals l'educació sexo afectiva als seus fills/es, com aquests fills/s elaboren/adquireixen aquests coneixements, sobre l'educació sexo afectiva i si els tutors/es legals canvien o han canviat el missatge depenent de si és fill o filla (en cas de tenir dos, tres... fills/es). La metodologia ha estat descriptiva mixta, qualitatiu i quantitatiu alhora. La població objecte d'estudi han estat adolescents d'entre 10 a 16 anys, els tutor/es legals d'aquests i dos professionals, un de l'àmbit educatiu i l'altre de l'àmbit social. Els instruments de recollida d'informació han estat dos qüestionaris passats un als adolescents i un altre als seus tutors/es legals i dues entrevistes passades als professionals una al de l'àmbit educatiu i altre de l'àmbit social. Els resultats ens indiquen una no diferenciació de gènere a l'hora de transmetre el missatge dependent de si és fill/a i es confirma que l'educació sexo-afectiva anirà relacionada a l'educació que els estan transmetent els tutors/es legals, tenint en compte la visió i el suport que es vulgui posar en el procés d'aprenentatge de cadascú.

Paraules clau: comunicació familiar; sexualitat; infància; adolescència; educació sexo-afectiva; tabús; àmbit educatiu; àmbit social; tutors legals.

1.1 Resumen:

Esta investigación tiene por objeto analizar de qué manera afectan los tabúes en nuestro desarrollo, concretamente el tabú relacionado con la sexualidad. Se ha dado mucha importancia a destacar la comunicación familiar y la implicación de ésta en el proceso de desarrollo desde que somos niños hasta que llegamos a la etapa de la adolescencia. Consecuentemente la investigación, plantea tres objetivos: cómo transmiten los tutores/as legales la educación sexo afectiva a sus hijos/as, como estos hijos/as elaboran/adquieren estos conocimientos sobre la educación sexo afectiva y si los

tutores/as legales cambian o han cambiado el mensaje dependiendo de si es hijo o hija (en caso de tener dos,tres... hijos/as). La metodología ha sido descriptivo mixta, cualitativo y cuantitativo a la vez. La población objeto de estudio han sido adolescentes de entre 10 a 16 años, los tutores/as legales de estos y dos profesionales, uno del ámbito educativo y el otro del ámbito social. Los instrumentos de recogida de información han sido dos cuestionarios pasados uno a los adolescentes y otro a sus tutores/as legales y dos entrevistas pasadas a los profesionales una al del ámbito educativo y otro del ámbito social. Los resultados nos indican una no diferenciación de género a la hora de transmitir el mensaje dependiente de si es hijo/a y se confirma que la educación sexo-afectiva irá relacionada a la educación que les están transmiten los tutores/as legales, teniendo en cuenta la visión y el apoyo que se quiera poner en el proceso de aprendizaje de cada uno.

Palabras claves: comunicación familiar; sexualidad; infancia; adolescencia; educación sexo-afectiva; tabúes; ámbito educativo; ámbito social; tutores legales.

1.2 Abstract:

The aim of this research is to analyse how taboos affect our development, specifically the taboo related to sexuality. Much importance has been given to highlighting family communication and its involvement in the development process from the time we are children, until we reach the state of adolescence. Consequently, the research proposes three objectives: how do legal guardians transmit affective sex education to their children, how do these children elaborate/acquire this knowledge about affective sex education and whether legal guardians change or have changed the message depending on whether it is a son or daughter (in case of having two, three...children). The methodology has been descriptive mixed, qualitative and quantitative at the same time. The population under study were adolescents between 10 and 16 years old, their legal guardians and two professionals, one from the educational field and the other from the social field.

The instruments for collecting information have been two questionnaires, one for teenagers and another for their legal guardians, and two past interviews for professionals, one in the education field and the other in the social field. The results indicate a gender non-differentiation when transmitting the message depending on whether you are a child and it is confirmed that sex-affective education will be related to the education that legal guardians are transmitting to you, taking into account the vision and support that you want to put in the learning process of each one.

KeyWords: family communication; sexuality; childhood; adolescence; sex-affectiveeducation; taboos; educationalenvironment; social ambit; legal guardians.

2.Introducció i Justificació:

L'ésser humà té la necessitat de comunicar-se amb els seus iguals, per aquesta raó, es podria definir la comunicació com una eina essencial per tal de poder establir relacions i arribar consensuadament a certs acords. És per aquest motiu, que aquest treball, es basa en la importància de la comunicació familiar. El concepte de família ha anat variant al llarg de la humanitat i s'ha anat adaptant als diferents tipus de canvis socials, econòmics i geogràfics. Encara així, les seves funcions són molt rellevants en la nostra societat i des de la intervenció social es considera que la família és el context més desitjable per criar i educar els infants i adolescents, sent segons Palacios(1999) la qui millor pot promoure el seu desenvolupament personal, social i intel·lectual. Per tant es destaca que la família, té un paper clau en el desenvolupament dels infants, donat que és l'espai on els infants es desenvolupen i comencen a descobrir el món, relacionar-se, interaccionar amb l'entorn... A més també la Convenció dels Drets dels infants (1989), reconeix en el seu preàmbul i en l'article 18, a la família com un grup prioritari de la societat i del medi natural pel creixement dels seus membres, especialment el dels infants.

Segons Máiquez, Rodríguez i Rodrigo (2004) es diu, que la responsabilitat de promoure valors, actituds, i comportaments saludables i responsables que afavoreixin el desenvolupament dels infants recau en la família i sovint sobre la figura dels pares. Per aquest motiu ens centrarem en la comunicació que transmeten els tutors/es legals als seus fills/es amb relació a l'educació sexo-afectiva, donat que com tots sabem el sexe és un dels temes tabús que acompanyen a altres com serien la mort, la religió, els orígens... L'origen de la paraula Tabú com esmenta Calvo (2009) es centra el 1777 on el navegant anglès James Cook la va portar a occident en les seves memòries, publicades el 1784. Va introduir aquesta paraula per a referir-se al sacrifici religiós dels polinesis, on aplicaven aquest terme per fer referència a tots els casos on les coses no es podien tocar i en general, el que és prohibit.

La realització d'aquest TFG, sorgeix de la necessitat detectada durant el període de pràctiques realitzat a l'EAIA de l'Hospitalet de Llobregat. Els dimarts a la tarda es realitzava una intervenció en un grup aula de nenes d'entre 7 i 12 anys. Aquestes nenes es troben en l'etapa on els comença a baixar la regla, a sorgir preguntes sobre les relacions sexuals... En aquest moment es detecta una falta d'informació i d'orientació

per part de les famílies amb els infants i arran d'aquí, comença a sorgir aquest treball de recerca, amb relació a les necessitats detectades en els infants i adolescents, però especialment en la visió que tenen els tutors/es legals sobre els continguts i informació que estan donant als seus fills/es. A més, en relació amb el treball de la PAQI entregat a l'assignatura del pràcticum de quart d'educació social, es fa la realització d'un pla d'intervenció i a través del llibre el tresor de Llith (Trepal, 2012) un llibre amb il·lustracions que ens parla sobre el plaer, la menstruació i el coneixement del mateix cos, es comença a poder fer una intervenció directa amb les nenes per parlar de temes d'educació sexo-afectiva.

En aquest procés d'intervenció es detecten les necessitats de la falta de coneixement dels mètodes anticonceptius, donat que eren confosos amb els mètodes del cuidat íntim de les dones quan els hi baixa la regla, de la falta de coneixement de les malalties de transmissió sexual, de les pors i els dubtes amb relació a les relacions sexuals... Sembla interessant centrar aquest treball en aquells tabús que té la nostra societat en relació amb el sexe i amb aquelles informacions, xerrades, situacions que sorgeixen o no, per part dels tutors/es legals als seus fills/es en l'etapa de la pre adolescència i adolescència. Tenint en compte la importància de la comunicació dins el nucli familiar especialment amb els fills o filles.

També es creu important, la manera que aquests pre adolescents o adolescents han d'agafar la informació i fer-la seva, així com la seva reacció o mirada quan no perceben aquestes informacions, i com els afecta en el seu desenvolupament sexo-afectiu. A més, és perceptible una diferenciació de gènere a l'hora de tenir en compte l'exposició dels temes relacionats amb l'educació sexo-afectiva, donat que moltes vegades pel fet de ser dona aquesta informació s'enfoca a l'embaràs, i no tant a la prevenció i a la percepció del sexe com a plaer. Per aquest motiu, crida l'atenció saber si farien els tutors/es legals una diferenciació depenent de si és dona o home, o si en cas de tenir fill/a, si l'han fet. Després de la detecció d'aquesta falta de coneixement i de la interpretació errònia en molts casos, sobre l'educació sexo-afectiva que trobem avui dia en la nostra societat, sorgeix la realització d'aquest treball de recerca.

3.Marc teòric:

3.1 La historia de la Sexualitat

El llibre de Fernández(1990), ens narra la història de la sexualitat i en aquest cas s'ha decidit dividir-la en funció de les diferents etapes importants que plasma, que serien les següents:

3.1.1 Prehistòria i neolític

El període de la prehistòria mostra dos moments importants, primerament ens remuntem al paleolític on segons Fernández (1990)., hi ha diferents estudis que determinen que l'homo habilis, erectus, neandertal... viu des d'un principi en promiscuïtat sexual i només es dedica a la seva supervivència deixant de costat la salut psíquica que depèn de la llibertat sexual.

En segon lloc, donem peu a l'aparició del neolític, on es desenvolupen molt les feines agrícoles donant origen a les societats agràries, el primat continuava tenint una promiscuïtat sexual.

Una hipòtesi feta per Fernández (1990), afirma que el primat homo d'aquell moment va descobrir al mateix temps la procreació i l'agricultura, donat que va costar milions d'anys que relacionessin l'acte sexual amb la descendència (idea que tenien en aquell moment, imposada) i la de la llavor amb el fruit. Aquí podem observar la comparació que feien entre la procreació per a ells relacionada amb tenir sexe i la collita on també extreien un fruit a través d'una llavor. En aquest moment, és quan es dona pas al neolític i a la primera gran revolució social, on comencen a entendre que tant l'embaràs com l'espiga no eren obres realitzades pels déus.

La Sagrada Bíblia (1975) és pública entre el 750 aC i el 110 dC, d'aquesta es destaca el mite de Lilith, on només és mencionada en un passatge de tota la Bíblia (Isaïes 34,14). La figura d'aquesta dona apareix en un llarg període de la humanitat on habitava deserts i ciutats desolades, es diu que malversava el son dels homes a la recerca de la sang dels nens per saciar la seva sexualitat. Era representada com una espècie de dona ocell amb potes i garres d'òliba. Aquesta figura va influir en cultures hebrees antigues que representaven a Lilith com un esperit nocturn o dimoni femení. El mite indica que aquesta, acostumava a sortir a les nits en cerca de semen desaprofitat dels homes, només per a fertilitzar-se i crear dimonis.

3.1.2 Edat antiga i edat mitjana

Pel que fa a l'edat antiga, període que comença el 4000 aC., amb el naixement de l'escriptura i finalitza l'any 476 dC. Ens trobem en una fase on totes les cultures antigues tenen deus hermafrodites o andrògens, donat que amb l'arribada del patriarcat havien de justificar-se a ells mateixos amb un deu home, però com aquest havia de ser creador sorgeix la idea dels déus hermafrodites.

Per altre banda, l'edat mitjana és el període que va des del segle V amb la caiguda de l'imperi Roma d'Occident l'any 476, fins a finals del segle XV, amb la caiguda de Constantinoble l'any 1453. Amb la caiguda de l'imperi i les lleis de Teodosi que exigeixen el cristianisme en tot l'imperi i amb ell la "perfecció", es posarà en pràctica la continència sexual donat que el sexe quedarà rebaixat i condemnat al grau del "pecat". En aquest punt, l'església inventa la confessió perquè els homes (no les dones) puguin seguir tenint sexe normal i sa en la prostitució del carrer.

Amb la facció catòlica, els bisbes, cardenals i cures no podien mantenir relacions sexuals i és en aquest moment on la sexualitat queda reduïda a la cambra nupcial i només com a forma de reproducció per a tenir fills. Ens trobem també en un moment molt masclista on s'imposava el cinturó de castedat, originari del "nus d'Hèrcules". Aquest era utilitzat sempre que el marit marxava de la cort, o si marxava a la guerra, a més la moral medieval exigia a la dona que no se'l podia treure ni després de morta.

L'arribada de Carlomagno l'any 785, suposa el dictamen de la pena de mort per aquelles persones que es neguessin al baptisme, al dejuni i a la incontinència sexual. Al I Concili de Letrán (1123) l'església imposa oficialment el celibat. Arran d'aquí, i amb la presència de Santo Tomàs al S. XIII, comencen aparèixer les primeres creences falses on s'afirma que els dimonis poden deixar prenyades a les dones quan estan dormint, especialment aquelles que són més creients, es deia que si aquestes, escoltaven la murmuració dels malintencionats, podien arribar al cel. El papa Innocenci VIII a la encíclica Summa Desiderates, afirma saber amb certesa que moltes persones dels dos sexes tenen pactes amb el dimoni i poden arruïnar les collites dels creients i deixar prenyades en somnis a les verges entregades a Déu.

3.1.3 Edat moderna

L'edat moderna dona peu el renaixement que va des de finals del S. XV fins al S. XVIII, període de transició entre l'edat mitjana i l'edat moderna, on va aparèixer la famosa apertura lliberal. El renaixement posa un enfocament obert en els temes relatius a la sexualitat humana. El romanç i el desig sexual comencen aparèixer i l'escenari legítim per a la vida sexual continuava sent el matrimoni, de tal manera que va passar a ser un acte que expressava els sentiments i no només la procreació. L'homosexualitat aquesta època era controvertida i considerada pecat donat que no conduïa a la procreació. També comencen aparèixer els primers anticonceptius fets pel doctor italià Gabriel Fallopio i els primers estudis de les malalties de transmissió sexual, centrats sobretot en la sífilis.

En aquest moment, encara es dona una situació on hi ha molta ignorància donat que era una societat inculta, que continua sota la idea de fantasmes, bruixes, i esperits. Es destaca el S. XVII com el període de les grans "caces de bruixes" dins Europa. Aquesta es basava en una operació judicial, on es buscava eliminar a les bruixes des de la denúncia fins al castic, molts cops aquestes es produïen sota els ulls dels jutges, però a vegades la població feia la seva pròpia justícia. L'increment del procediment de la caça de bruixes a l'etapa moderna es va veure afavorit per innovacions legals del S. XIII i XVI, on la tortura quedava compensada per la magnitud del delicte i la confessió justificava aquesta tortura, fet que va facilitar la divulgació del concepte bruixeria i seria el culpable d'aquest creixement.

Com diu Levak (1995), el concepte acumulatiu de bruixeria es basa en quatre aspectes fonamentals: el pacte amb el diable, l'aquelarre, els vols i per últim la metamorfosis. El nexa entre la màgia i el pacte demoníac va començar aparèixer entre els segles XII i XIII. L'aquelarre europeu té característiques que provenen de la influència del cristianisme medieval, prestant insistència en aspectes eròtics com aquest, que deriva de l'actitud que hi havia en l'església medieval i moderna contra el sexe.

És per aquest motiu, que es diu que els orígens dels aquellarres es troben als segles XI i XII, arran de les invencions retòriques que van realitzar els monges contra els heretges. Pel que fa als vols, el transport de les bruixes més citat ha sigut l'escombra, que representa un principi del sexe femení, on suposadament es mostraria una forta influència de les bruixes per sobre dels bruixots. Per últim la metamorfosi era una

creença on la realitat física canviava de forma, aquesta no va estar del tot integrada al concepte acumulatiu de bruixeria.

La caça de bruixes, és considerat com un delictes relacionat amb el sexe, encara que a la definició de bruixeria no exclou als homes. Les causes que porten al fet que les dones estiguin més vinculades a la bruixeria, seria que eren considerades moralment més dèbils, més carnals i sexualment més desmesurades, fet que feia més fàcil la temptació del diable. Segons Holmes (1993), el que més preocupaven eren, les atribucions màgiques relacionades amb oficis com ara el de cuinera, curandera i llevadora, és a dir, aquelles dones que no tenien poder polític, ni físic, i per tant podien utilitzar la bruixeria com un instrument de protecció i venjança. Henningsen (1983), destaca que l'edat de les bruixes era de més de cinquanta anys, donat que eren processades quan les sospites anaven augmentant, a més anava lligat a conductes excèntriques i a la debilitat física, fet que feia possible la bruixeria. Encara així, no resulta incompatible amb la idea que les bruixes eren mogudes pel desig sexual, donat que es creia que el diable s'apareixia a les futures bruixes en forma de jove atractiu.

3.1.4 Edat contemporània

Finalment, l'edat contemporània va del S. XIX fins a l'actualitat. Aquest comença l'any 1789 amb la revolució francesa, continua amb la revolució industrial, passa per tres guerres que serien la primera guerra mundial, la segona guerra mundial i la guerra freda i continua actualment. Es destaca que al S. XIX, es va iniciar la sexologia com a tal, encara que el seu origen va ser mèdic i psicopatològic. Segons Sorli, 2003 els homes i les dones d'aquesta època, es van començar a interessar per entendre millor el desenvolupament de les seves capacitats i habilitats sexuals, donat que amb el pas de les dues guerres mundials es va provocar un increment en la permissivitat sexual en la societat que acabaria proporcionant l'alliberació conceptual sobre el sexe.

Al S. XX, els preservatius fets de cuir i de goma, van passar a ser de làtex. Aquest van estar substituïts per un material que es diu poliuretans, que ofereix més protecció i que ajuda també a prevenir malalties de transmissió sexual principalment el virus del VIH/SIDA. La figura de Margaret Sanger (1879- 1966) va ser molt important donat que va lluitar a favor de la natalitat i de l'ús lliure d'anticonceptius, a més també va lluitar perquè la pastilla anticonceptiva fos acceptada. Gràcies a aquests moviments realitzats per Margaret Sanger es va aconseguir que un gran nombre de governs aprovessin la planificació familiar com una mesura de prevenció de la salut i com un dret de la llibertat d'elecció de la parella sobre quan formar la família i la mida d'aquesta. Amb l'arribada

de la pastilla anticonceptiva, moltes dones es van involucrar en un moviment d'alliberació on podien ser propietàries del seu propi cos.

Arran d'aquest moment comença aparèixer la revolució sexual, on es comencen a veure els primers moviments homosexuals però només centrats en l'acte sexual. De mica en mica els governs també van començar a oferir programes d'educació sexual dirigits a la població jove, però només enfocats a la promoció de la salut sexual.

Segons la declaració del 13è Congrés Mundial de Sexologia l'any 1997, València, Espanya, revisada i aprovada per l'assemblea general de l'associació Mundial de Sexologia, WAS, el 26 d'agost de 1999, en el 14 Congrés Mundial de Sexologia, Hong Kong (república popular xina), diu que els drets sexuals són drets humans fonamentals i universals, basats en la llibertat, dignitat i igualtat inherents a tots els éssers humans.

Donat que la salut és un dret humà fonamental, la salut sexual ha de ser un dret humà bàsic. La salut sexual és el resultat d'un ambient que reconeix, respecta i exerceix aquests drets sexuals:

-El dret a la llibertat sexual. La llibertat sexual avarca la possibilitat de la plena expressió del potencial sexuals dels individus. Però, això exclou tota forma de coerció, explotació i abús sexual en qualsevol temps i situació de la vida.

-El dret a l'autonomia, integritat i seguretat sexual del cos. Aquest dret inclou la capacitat de la presa de decisions autònomes sobre la mateixa vida sexual dins del context de l'ètica personal i social. També estan incloses la capacitat de control i el gaudi dels nostres cossos, lliures de tortura, mutilació i violència de qualsevol mena.

-El dret a la privacitat sexual. Aquest involucra el dret a les decisions i conductes individuals realitzades en l'àmbit de la intimitat sempre que no interfereixin en els drets sexuals dels altres.

-El dret a l'equitat sexual. Aquest dret es refereix a l'oposició a totes les formes de discriminació, independent del sexe, gènere, orientació sexual, edat, raça, classe social, religió o limitació física o emocional.

-El dret al plaer sexual. El plaer sexual, inclòs l'autoerotisme, és font de benestar físic, psicològic, intel·lectual i espiritual.

-El dret a l'expressió sexual emocional. L'expressió sexual va més enllà del plaer eròtic o els actes sexuals. Tot individu té dret a expressar la seva sexualitat a través de la comunicació, el contacte, l'expressió emocional i l'amor.

-El dret a la lliure associació sexual. Significa la possibilitat de contraure o no matrimoni, de divorciar-se i d'establir altres tipus d'associacions sexuals responsables.

-El dret a la presa de decisions reproductives, lliures, i responsables. Això engloba el dret a tenir o no fills, el nombre i espai entre cadascun, i el dret a l'accés ple als mètodes de regulació de la fecunditat.

-El dret a la informació basada en el coneixement científic. Aquest dret implica que la informació sexual ha de ser generada a través de la investigació científica lliure i ètica, així com el dret a la difusió apropiada en tots els nivells socials.

-El dret a l'educació sexual integral. Aquests és un que s'inicia amb el naixement i dura tota la vida i que hauria d'involucrar a totes les institucions socials.

-El dret a l'atenció de la salut sexual. L'atenció de la salut pública, ha d'estar disponible per a la prevenció i el tractament de tots els problemes, preocupacions i trastorns sexuals.

Actualment al S. XXI, els avenços tecnològics han fet que hi hagi un augment de la pràctica sexual a través de la realitat virtual o telefònica, fent que hi hagi un canvi de pensament de com veure la sexualitat. Això fa que hi hagi un fàcil accés al porno per internet, i que per tant hi hagi un augment de menors dins de la xarxa que cauen o poden caure en xantatges sexuals, xarxes pedòfiles...

Ballester (2014), al seu estudi destaca que l'edat a la qual es comença accedir al porno és cap als vuit anys, donat que comença aparèixer un accés regular a internet i és aquí quan poses "cul" i et surten un munt de vídeos porno i ofertes de prostitució. També es pot apreciar dins l'estudi que hi ha un major accés a la nova pornografia, per part del sexe masculí, mentre que el nivell d'ocultació d'accés aquesta, és major entre les dones. A més destaca la naturalització del porno, donat que avui dia el jove que no veu porno es diu que "és estrany", d'aquesta manera preocupa el problema de la filmació, donat que molts cops es filmen gravacions sexuals entre joves i són penjades a la xarxa.

3.1.5 Els drets de la infància

La convenció sobre els drets dels infants es va aprovar per l'assemblea de les nacions unides el 20 de novembre de l'any 1989 i l'any 1990, va entrar en vigor. Amb l'arribada de la constitució i la convenció dels infants, els nens/es són subjecte de drets i no només un objecte de protecció. La convenció considera als infants com a persones amb plens drets, valuosos en si mateixos i en cadascuna de les etapes del seu creixement i maduració. D'aquests drets destaquem els principis rectors de l'article 3. Aquests serien:

1. El dret de tot nen, nena i adolescent a què el seu interès superior sigui valorat i considerat com a primordial en totes les accions i decisions que els concerneixin, sigui individual o col·lectivament, tant en l'àmbit públic com privat.

En l'aplicació de la present llei i a més normes que els afecten, així com en les mesures que adopten les seves famílies, en qualsevol de les seves manifestacions, i les institucions, públiques o privades, on prima el seu interès superior. A efectes de la interpretació i aplicació en cada cas de l'interès superior del nen, nena o adolescent, es tindrà en compte els criteris generals, els elements de ponderació i les garanties del degut procés, recollides en l'article 2 de la llei orgànica 1/1996.

2. El disseny integral, perquè s'ocupin de tots els àmbits vitals i socials de la infància i l'adolescència, i s'executin transversalment per cada un dels apartats de les administracions públiques.

3. La consideració de les nenes, nens i adolescents com a ciutadans i ciutadanes i com a subjectes actius de dret, afavorint l'exercici autònom, fins on permeti el seu nivell de maduresa, dels drets dels quals són titulars.

4. El seu caràcter universal, des d'una perspectiva d'equitat, per garantir la igualtat d'oportunitats i combatre les desigualtats socials, estructurals i conjunturals mitjançant la promoció dels drets, el suport a l'entorn afectiu i la lluita contra la transmissió intergeneracional de l'empobriment.

5. La igualtat de tracte i la no discriminació per raó de naixement, sexe, orientació sexual, identitat o expressió de gènere, edat, nucli familiar, ideologia, nacionalitat, ètnia, religió, llengua, cultura, opinió, diversitat funcional o discapacitat, o qualsevol altra condició o situació personal, familiar, econòmica o social, tant pròpies del nen, nena o adolescents com de la seva família.
6. La participació activa i directa, tant individual com col·lectiva, de la infància i de l'adolescència en tots els assumptes que les concerneixin.
7. La inclusió social i la restitució dels drets el nen, nena i adolescent en totes les seves mesures de prevenció, protecció i atenció socioeducativa que s'adopten, les quals hauran de comptar amb la seva participació directa, i procurar la col·laboració de la seva família i les institucions públiques i privades.
8. La consideració de les famílies com a entorn més adequat pel desenvolupament de l'infantil i l'adolescent, primant el manteniment o la reincorporació a la família d'origen, llevat que sigui contrària al seu interès, que s'interposarà sempre al de la seva família. En cas d'acordar-se una mesura de protecció, es prioritzarà l'acolliment familiar enfront del residencial. Quan una persona menor d'edat hagi de ser separada de la seva família es donarà preferència a les mesures que permetin una convivència familiar estable.
9. La introducció de la perspectiva de gènere en el disseny, desenvolupament i evolució de les mesures que s'adoptin en aquesta matèria.
10. La consideració de les interseccionalitats, atenent especialment aquells que pertanyen a col·lectius en situació d'exclusió o minoritaris.
11. L'agilitat en la presa de decisions, tenint en consideració l'irreversible efecte del pas del temps en el desenvolupament infantil.
12. La prioritat pressupostaria, en l'àmbit de les competències de les diferents administracions, de les polítiques destinades a fer efectius els drets de la

infància i l'adolescència. El pressupost destinat aquest fi ha de ser suficient, sostingut en el temps i fàcilment identificable.

Es destaca alguns articles dels drets dels infants aprovats per l'assemblea de les nacions unides(1989), amb relació a la temàtica de l'educació sexo-afectiva:

Article 38. Educació sexo-afectiva.

Les conselleries competents en la matèria d'educació i salut pública, de manera conjunta i coordinada, proporcionaran a les persones menors d'edat una educació sexo-afectiva que els permeti desenvolupar les habilitats i actituds necessàries per prendre decisions informades en aquest àmbit, reconeixent el dret a la sexualitat. Les accions educatives es desenvolupen preferentment en l'àmbit escolar i adoptaran una perspectiva inclusiva de gènere, reconeixent la diversitat sexo-afectiva, i atenent especialment a persones amb diversitat funcional o discapacitat i altres col·lectius que requereixin una actuació educativa compensatòria.

Article 41. Interrupció voluntari del embaràs.

La generalitat garantirà a les persones menors d'edat el dret a la prestació sanitària de la interrupció voluntària de l'embaràs en els terminis i els requeriments establerts en la legislació sobre la matèria.

Article 44. Continguts educatius.

1. Els ensenyaments i la formació que s'ofereix a la infància i a l'adolescència fomentaran l'exercici ple de la seva ciutadania, el coneixement i difusió dels drets i deures, el respecte als drets humans i als valors democràtics i el desenvolupament d'una cultura participativa, inclusiva i oberta a la diversitat. Els programes seran coeducatius i promouran la igualtat d'oportunitats de gènere; el respecte i tolerància, de mode que amb ells s'afavoreixi la prevenció d'actituds i situacions violentes; el respecte a les diverses formes de relació sexo-afectives i l'educació intercultural.

2. La formació integral de les nenes, nens i adolescents en els centres d'ensenyament contemplant l'educació social i emocional i sexo-afectiva.
3. Els continguts curriculars i la metodologia docent s'adaptaran a la discapacitat i diversitat de l'alumnat i les necessitats educatives especials del mateix que requereixen suport, així com als recursos materials i humans disponibles.
4. La conselleria amb competències en matèria d'educació vetllarà per la qualitat i l'adequació a la legalitat dels continguts que s'implanten.

Article 77. Protecció enfront a continguts perjudicials per al desenvolupament.

Es prohibeix la venda, exposició, oferiment a persones menors de divuit anys de publicacions, vídeos, videojocs u altres materials de contingut pornogràfic, d'apologia de qualsevol forma de delinqüència, d'exaltació o incitació a la violència, al racisme, a la xenofòbia, a la disfòbia, la LGTBIfobia, al masclisme i a qualsevol mena de discriminació, així com el que resulti perjudicial pel desenvolupament de la seva personalitat o contrari als drets i llibertats reconegudes per l'ordenament jurídic.

Article 89. Acció protectora.

La generalitat i les administracions promouran un caràcter preventiu quantes accions siguin necessàries per garantir un desenvolupament integral del menor, tant en l'àmbit físic, psicosocial, com mental en el seu nucli familiar d'origen, com espai generador d'estabilitat i desenvolupament de la personalitat.

3.2 El desenvolupament del cicle vital des de la infància fins a l'aparició de l'adolescència.

El plantejament freudià, diu que la sexualitat és l'organitzadora de la personalitat, tant en la infància com en l'adolescència. A més, diferencia la sexualitat infantil com autoeròtica i la sexualitat adolescent com a genital i objectiva. Com mostra Aguirre (1994) al seu llibre psicologia de l'adolescència, i segons Freud els cinc primers anys de vida són els més importants en el desenvolupament de la personalitat, constituint el complex d'Èdip. Les etapes del desenvolupament de la personalitat infantil que són les següents:

- **Fase Oral (0-1 any):** Organitzada entorn de la boca, en ella l'activitat sexual no està separada de l'absorció dels aliments: Mostra una oralitat passiva (succió que provoca plaer) i oralitat sàdica (mossegar: ambivalència pulsional).

- **Fase Anal (1-3 anys):** Organitzada entorn de la retenció/evacuació anal. (Freud, 1905): passiva eròtica (plaer de l'evacuació, regals) i activa sàdica (control i destrucció).

- **Fase fàlica (4-5 anys):** Organitzada entorn dels òrgans genitals. Precisarà de la forma final que adoptarà la vida sexual :

- Manipulació genital, descobriment de les diferències atòmiques sexuals.

- No hi ha una diferenciació de el que és femení i el que és masculí, fins que apareix el complex d'Èdip, que són un conjunt de desitjos amorosos i hostils que experimenta el nen/a respecte els seus pares al voltant dels 5 anys. Aquí apareix el desig del nen/a cap a la mare i la visió del pare com a un rival.

- Dels 6 als 10 anys discorre el període de latència, que va des de l'articulació del complex d'Èdip fins a l'aparició de la pubertat.

Amb l'arribada de la pubertat, aproximadament entre els 8 i 16 anys, comencen aparèixer els primers canvis significatius en el cos, aquests fan que es vagi desenvolupant la sexualitat i es comenci anar consolidant l'autoimatge de la persona. Es en aquest moment on l'adolescent experimenta tres tipus de pèrdua: la pèrdua del cos infantil, a la que segueix una individualització i desemparament parental, la pèrdua de la identitat infantil i dels pares de la infància.

Gesell (1956) fa la següent descripció per anys:

10 anys:

- Equilibri individual i familiar.
- Sociabilitat lligada al mateix sexe.
- Falta de cura pels hàbits higiènics.
- Pre adolescència.

11 anys:

- Canvis fisiològics notables.
- Impulsivitat i estat emocional ambivalent.
- Rebel·lió contra els pares i mal humor cap als germans.
- Pre adolescència.

12 anys:

- Desaparició de les primeres turbulències.
- Sociabilitat i responsabilitat.
- Independència familiar i adscripció al grup de pares.
- Idealisme afectiu.

13 anys:

- Introversió.
- Autocrítica i idealisme.
- Canvi de veu.
- Inestabilitat emocional.

14 anys:

- Extraversió.
- Autoafirmació de la personalitat.

- Identificació amb herois i líders.

- Alta autoestima.

15 anys:

- Transició (època delicada de maduració).

- Independència enfront de la família o l'escola.

- Intransigència al control exterior.

- Depressió i possibles desviacions conductuals.

16 anys:

- Adolescència mitjana i preadulta.

- Equilibri i adaptació social.

- Orientació de futur (parella/treball)

- Companyerisme grupal.

Els canvis físics, motivats per canvis hormonals propis de la pubertat es comencen a desenvolupar entre el 8 i els 13 anys, cal recordar que cada persona es desenvolupa a un ritme diferent i que podem trobar variacions en el creixement entre noies de la mateixa edat, així com entre nois i noies.

Canvis en les noies

Augment de la talla, augment de la suor i aparició o augment del pèl a les aixelles, cames i pubis, augment del flux vaginal... Però en les noies, a més, seran importants els canvis que es produiran en els pits i l'aparició de la primera menstruació. Un dels canvis més significatius que es produeixen al final de la pubertat en el cas de les noies és la primera menstruació, cada noia és diferent però el més freqüent és que es produeixi entre els 10 i els 16 anys. Acostuma a passar uns dos anys des que comencen a desenvolupar-se els pits, l'aparició de la menstruació és un signe important del procés del creixement i maduració dels genitals externs i interns, de la secreció normal de les hormones sexuals femenines i per tant mostra un funcionament correcte. A partir d'aquest moment dona pas a l'inici de l'etapa fèrtil i és quan el cos de la noia està preparat per a la reproducció.

Canvis en els nois

Els canvis corporals en la majoria dels nois va dels 10 als 15 anys. Com en el cas de les noies trobem un augment important de la talla, canvis en la veu, augment de la suor i aparició o augment del pèl a les aixelles, la cara, el pubis... Els genitals adquireixen l'aspecte i les funcions adultes i apareixen les primeres ejaculacions. En l'aparició d'aquests canvis físics trobem que tenen un paper imprescindible els canvis hormonals que poden influir en les emocions. A més també és en aquest moment, on comencen aparèixer noves sensacions entorn de la sexualitat i el cos respondrà davant d'estímuls sexuals (somis, fantasies, imatges eròtiques...). També es dona l'aparició de les ereccions, on el penis augmenta de mida i s'endureix a causa d'una major influència de sang al seu interior i de les primeres ejaculacions, que són l'expulsió del semen a través de la uretra, habitualment van acompanyades de l'orgasme. Cal destacar que en el període d'infància els nois ja experimenten ereccions per estímuls en el joc, en la cura... però amb un significat diferent de les que apareixen a l'adolescència. Les hormones fan que les secrecions del cos augmentin i facin més olor, per això és important tenir cura de la neteja sobretot en la part del penis, especialment en la del prepuci.

3.2.1 Importància de la família o referents en els pre adolescents i adolescents

La família o els referents que tenen els/les pre adolescents i adolescents en aquesta etapa, juguen un paper fonamental, donat que han de ser conscients de poder reconduir i viure amb naturalitat aquest desenvolupament que s'està generant. Com és un moment on s'estan donant tant canvis físics, cal tenir-los presents donat que estan més susceptibles del fet que aquests canvis els puguin marcar, acomplexar...al llarg de la seva vida. Aquests canvis físics van acompanyats moltes vegades, de mites, creences, frases fets, judicis... de com portar el terme de la sexualitat.

Les funcions familiars es poden classificar segons Palacios i Rodrigo (2004; citat a Navarra, 2007), en les funcions centrades en el desenvolupament dels pares, o les centrades en el desenvolupament dels fills.

Les centrades en el desenvolupament dels pares són les següents:

- La família com espai per créixer com a persones adultes amb un bon nivell de benestar psicològic.

- La família com espai de preparació per aprendre a afrontar reptes i a assumir responsabilitats i compromisos.
- La família com espai de trobada intergeneracional.
- La família com a xarxa de suport social per a les transicions vitals, com trobar la primera parella, la recerca de feina, noves relacions socials...

Les centrades en el desenvolupament dels fills són:

- Funció parental de protecció, vetllar pel bon desenvolupament i creixement dels fills, així com per la seva socialització.
- Funció parental afectiva, els pares han de proporcionar un entorn que garanteixi el desenvolupament psicològic i afectiu del nen.
- Funció parental d'estimulació, aportar als fills estimulació que garanteixi que es poden desenvolupar correctament en el seu entorn físic i social.
- Funció parental educativa, prendre decisions que garanteixin el desenvolupament educatiu de l'infant i que tenen a veure no només amb l'àmbit educatiu, sinó amb el model familiar que s'estableixi.

Com afirma Cyrulnik (2002) i com esmenten de la mateixa manera Barudy i Dantagnan (2005) els nens, aprenen a ser educats amb i per algú, sempre que se sentin estimats i ben tractats.

És per aquest motiu que per tal d'assegurar la finalitat educativa hem de contemplar com a mínim 4 continguts que són bàsics i essencials:

- L'afecte
- La comunicació, basada en el respecte, escolta mútua i empatia.
- El suport en els processos de desenvolupament i les exigències de la maduresa.
- El control, saber controlar emocions, impulsos i desitjos.

3.2.2 La socialització i les habilitats socials en l'adolescència

Es destaca segons Hastings (2007) que la socialització, en termes generals, és el procés en el qual els individus incorporen normes, rols, valors, actituds i creences a partir del context sociohistòric en què es troben, mitjançant diversos agents com podrien ser els mitjans de comunicació, la família... i les institucions educatives, religioses...

Des de la psicologia social, Arnett (1995) proposa tres tipus d'objectius per a la socialització: el control d'impulsos, la preparació per ocupar rols socials i la internalització del sentit. El control d'impulsos, la capacitat per a l'autoregulació i la gratificació s'adquireixen en l'etapa de la infància. La preparació per l'acompliment en els diferents rols socials, d'acord amb la classe social, raça, ètnia, grup racial... depèn del grup al qual pertany l'individu en el cas dels infants serien els rols familiars, de gènere..., per als adolescents i joves serien els rols de parella, els rols laborals... Pels adults serien rols parentals, divorciat, jubilat... Pel que fa a la internalització del sentit poden ser la religió, la pertinença a grups ètnics-nacionals, i la selecció d'objectius de desenvolupament personal (Hecht, 2009).

Com diu Grusec i Davidov (2010) s'identifiquen cinc dominis de socialització dins l'interior de la família. Aquests serien: protecció, reciprocitat mútua, control, aprenentatge guiat i participació en el grup.

Protecció: Els pares proporcionen un entorn segur, així com l'ajuda adequada i el suport emocional, és diu segons Grusec (2011) que els pares que responen correctament a l'angoixa dels infants generen una vinculació segura, amb uns resultats positius de socialització com la regulació de les emocions negatives, la capacitat per fer front a l'estrès, o l'empatia envers altres persones.

Reciprocitat mútua: Els agents de socialització han de respondre de manera adequada, o amb sensibilitat, a les sol·licituds de l'infant. El resultat és una bona voluntat per part de l'infant per complir les directrius del agent de socialització, per generar una bona resposta per les dues parts. (Laible i Thompson, 2007).

Control: Els pares i els infants es troben en situacions o no sempre hi ha reciprocitat mútua, acostuma a passar quan l'infant comença agafar autonomia. Actualment es diu segons Kawabata, (2011) que trobem dos tipus de control:

El control autoritari, caracteritzat per la incapacitat de compartir el poder de decisió amb els infants, això dificulta al diàleg. I el segon tipus de control que és l'autoritatiu, que es caracteritza per l'exigència del compliment de les directrius dels pares cap als fills/es, però en un context de sensibilitat cap a les necessitats i desitjos d'aquests.

Aprenentatge guiat: Implica un raonament dins del desenvolupament de l'infant, facilitant l'aprenentatge, donat que permet que els pares i els infants puguin arribar a un enteniment comú en una tasca, fomentant l'acció autònoma de l'infant.

Participació en grup: Fer als pares part del procés de socialització incentivant a què els infants participin en les rutines, gestionant l'entorn dels fills/es perquè siguin exposats a les influències que considerin adequades.

Per tant es podria dir, que els infants limiten la influència parental, a vegades desvirtuant alguns criteris d'aquests, donat que també modifiquen les creences i els valors amb relació a la socialització amb cuidadors, referents...

Els comportaments socials s'aprenen al llarg del cicle vital, per aquest motiu algunes conductes dels infants i adolescents per relacionar-se amb els seus pares, ser amables amb els adults o reaccionar agressivament... dependent del procés de socialització. És en aquest procés on s'han d'anar adquirint habilitats socials que segons Caballo (2005) són un conjunt de conductes que permeten a l'individu desenvolupar-se en un context individual o interpersonal expressant sentiments, actituds, desitjos, opinions o drets d'un mode adequat a la situació. De manera general, possibiliten la resolució de problemes immediats i la disminució de futurs problemes en mesura que l'individu respecta les conductes dels altres. L'adolescència és un període crític per a l'adquisició i la pràctica d'habilitats socials. Com destaca Zavala, Valadez i Vivero (2008), els adolescents han deixat els comportaments socials propis de la infantesa donat que adopten comportaments més crítics i desafiants respecte a les normes socials i per altre costat, els adults els exigeixen comportaments socials més elaborats.

La interacció amb els pares en l'adolescència tenen funcions decisives per a la conformitat pròpia de la identitat de l'adolescent. Segons Landazabal (2008), el grup és ara la institució socialitzadora per antonomàsia, donat que les relacions amb els iguals del mateix o diferent sexe permeten a l'adolescent formar les futures bases de les futures relacions entre els adults. Zavala(2008) sosté que les habilitats socials juguen un paper molt important en l'adaptació social de l'adolescent. L'adaptació social és una condició personal d'un subjecte respecte a un grup de referència; en el cas dels adolescents, es relacionen les habilitats de lideratge, popularitat, companyerisme, respecte...

3.2.3 La importància de la informació i les pràctiques de risc sexual en adolescents

En relació amb la socialització adquirida i la influència de referents en l'etapa de la preadolescència i adolescència trobem que es van adquirint una sèrie de mites, creences... que estan generats sota la falta d'informació, i coneixement dels temes relacionats amb els canvis corporals i la sexualitat, a més aquest com he dit anteriorment, acostumen sempre a sorgir sota l'influència social que reben durant aquest període, i és per aquest motiu que ens trobem llavors en una etapa on els mitjans de comunicació i les referències socials-sistèmiques marquen tendències i un model de comportament que els pre adolescents/ adolescents agafen com imatge per a crear la seva pròpia manera de fer i de formar-se. La influència dels bloguers i dels youtubers cada cop té més pes a la nostra societat, tenim a l'abast molta informació i molta influència. Com diu Facchin, (2020) les xarxes socials més utilitzades del món que es troben al primer rànquing són: Instagram, Facebook, Twitter, LinkedIn,... Això ocasiona una por en els tutors/es legals, escoles... relacionada amb la massa o poca informació, fet que destapar o parlar del que existeix o es mou dins la nostra societat. Aquesta por fa que moltes vegades el tema de la sexualitat quedi com un "tabú" i no es doni un espai per parlar, explicar o debatre el que m'agrada, el que vull provar... si és normal el que estic sentint o m'està passa...

Davant del descobriment sexual, el desconeixement, la falta de pràctica o la mala utilització dels mètodes anticonceptius, així com, de la falta de consciència i informació dels diferents tipus de malalties de transmissió sexual que existeixen... Com destaca Alcolea, (2017) Trobem que hi ha diferents tipus de pràctiques de risc sexual dins de l'etapa de l'adolescència.

Algunes d'aquestes serien les següents:

La marxa enrere: Quan l'home extrau el penis de la vagina de la dona, abans d'ejacular durant la relació sexual. Aquesta pràctica s'acostuma a fer sense preservatiu amb la finalitat d'evitar que l'esperma entri dins la vagina i d'aquesta manera poder impedir l'embaràs. Moltes vegades aquesta pràctica acaba en un embaràs no desitjat, donat que part de l'esperma pot entrar dins de la vagina sense que l'home es pugui assabentar, és a dir, abans de l'ejaculació a més també es poden agafar ETS, donat que no s'utilitzen preservatius.

El joc del moll: Aquest joc consisteix en el fet que diversos joves s'asseuen despullats, mentre que un grup de noies és penetrat durant 30 segons per cadascun dels participants fins que només queda un. El risc més gran d'aquesta pràctica està en el fet

que l'ús del preservatiu no es troba entre les regles, pel que hi ha un alt nivell de transmissió sexual, així com d'embaràs no desitjat.

Bareback i serosorting: El "Bareback", és un tipus de pràctica sexual de risc entre homosexuals, on no s'utilitza preservatiu. Dins d'aquesta pràctica existeix un altre, el "Serosorting", en el qual es busquen persones que no estan contagiades per mantenir relacions sexuals sense ús de preservatiu. Aquesta pràctica es dona entre persones seropositives. Finalment el "Fuck of death" pertany és la part més extremista de l'altre practica i consisteix a mantenir relacions sexuals amb persones contagiades.

Chemsex: Són festes on les drogues i el sexe (grupal) van de la mà. La desinhibició arriba fins a un punt on alguns participants realitzen pràctiques de "slamming" o "slamsex" on comparteixen xeringuilles per drogar-se en el moment on estan mantenint sexe. Aquesta pràctica en l'àmbit de la salut suposa no només el contagi del virus de la sida, sinó també de l'hepatitis. Segons els últims estudis el 47% dels diagnòstics de VIH a Espanya es produeixen a través d'aquesta pràctica.

Stealthig: És la pràctica de treure's el preservatiu durant les relacions sexuals sense que la parella sexual sigui conscient, per tant tampoc és conscient del seu consentiment. El risc més gran és l'embaràs no desitjat i el contagi de malalties de transmissió sexual.

Píndola del dia després: Trobem que els adolescents i els joves fan un mal ús sobre la pastilla del dia després donat que la utilitzen en molts casos com anticonceptiu primari. Aquest mètode serveix per a prevenir embarassos, és a dir, un anticonceptiu d'emergència que s'utilitza quan una dona ha tingut relacions sexuals sense protecció o quan ha fallat el mètode anticonceptiu que s'utilitzava. Cal destacar que aquest no protegeix de les malalties de transmissió sexual i si no es pren de manera correcta, pot no fer efecte. Aquesta s'ha d'utilitzar abans de les 72 hores d'haver tingut relacions sexuals sense protecció i pot generar efectes secundaris com sagna entre períodes menstruals, mal de cap, fatiga...

Quasi totes les pràctiques de risc sexual vistes anteriorment acaben derivant en embarassos no desitjats o en infeccions de transmissió sexual.

Els embarassos no desitjats: A Espanya segon les dades de l'institut nacional d'estadística INE (2012) la taxa de fecunditat es situa 12 naixements per mil adolescents entre 15 y 19 anys, és adir, el 3% dels parts van ser d'adolescents. El percentatge d'embarassos adolescents que acaben en avortament és d'un 30%. El problema continua creixent després del primer embaràs, donat que un 20% de les noies tornaran

a ser mares abans de concloure l'adolescència per la persistència dels factors de risc i per una ineficaç conducta anticonceptiva.

El motiu d'aquesta problemàtica vindria donat, per la falta d'informació per no utilitzar mètodes anticonceptius, la falta de recursos econòmics, per sortir d'una situació i en tenir un nadó pensar a poder optar un altre, per sentir-se realitzada com una dona adulta, per repetir esquemes de referents... es diu que un dels mites més coneguts és que si tenim relacions sexuals mentre tenim la menstruació no és podem quedar embarassades, o que certs dies del mes no és possible quedar-nos en estat...

Infecció de transmissió sexual (ITS): Són les malalties infeccioses que normalment es transmeten durant les relacions sexuals amb una persona infectada. La vagina, el penis, l'anus i la boca són els llocs més freqüents on es localitzen els diferents microorganismes (virus, bacteris, paràsits...) generador de la infecció de transmissió sexual. Algunes de les malalties produïdes pels microorganismes anteriors serien: la clamídia, la gonorrea, herpes genital, VIH/sida, sífilis, condilomes/infecció pel VPH (papil·loma virus humà), hepatitis víriques, vulvovaginitis i la infecció per paràsits (sarna i lladelles). Es destaca que segons l'OMS(2019), cada dia més d'un milió de persones contrauen una infecció de transmissió sexual i per tant una de cada 25 persones entre 15 i 49 anys en el món és portadora d'alguna infecció. A més cal dir, que les infeccions de transmissió sexual han experimentat un increment medi anual del 26% des de 2013.

3.3 Acompanyament des de la figura de l'educador social

Tal com assenyala la Llei 12/2007, d'11 d'octubre, l'educador/a social forma part de l'equip bàsic d'atenció social. Per la complexitat de moltes de les situacions és considera objecte d'intervenció socioeducativa (persones, famílies, grups i comunitat).

Es requerirà per tant un abordatge interdisciplinari, que comptarà amb el disseny d'accions/intervenció conjuntament amb altres disciplines que componen l'equip.

Com esmenta Funes (2009), és important tenir recursos i professionals que donen suport i ajuden a trobar coherència, o a posar orientació en els itineraris que els adolescents puguin necessitar. Fa falta que els professionals construeixin espais personalitzats per a conscienciar a les persones dels seus progressos i de les seves dificultats, també cal animar aquestes, per tal que lluitin per a mantenir l'impuls, i a mantenir el dinamisme de qui es troba durant molt de temps a mig camí de futures situacions formatives, laborals... Per acompanyar en aquests processos, cal temps, recorregut...

L'acompanyament es realitza durant un temps limitat, però serà un temps de suport, no d'accions puntuals. L'intervenció socioeducativa s'ha de plantejar des de la participació activa de la persona. Una de les funcions de l'educador social serà la de facilitar processos d'ajuda en l'individu per potenciar els recursos personals i comunitaris dels infants, joves, adults, persones grans... L'educador social és per tant un professional que té la relació interpersonal, com a eix central de la seva intervenció educativa, educa no només per allò que ensenya sinó també amb la seva presència. Amb relació a la paraula procés, cal destacar que vol dir encadenar un conjunt d'actuacions i, especialment, descobrir els moments oportuns per a poder actuar, aprofitant les situacions d'empenta o de fragilitat per connectar amb l'adolescent però sempre amb el recurs adequat.

Com concreta Funes (2009), els set espais d'intervenció de l'educador social entre els adolescents i els joves són:

- **Coixí esmorteïdor i pont de l'educació dels adolescents a l'escola:** L'aplicació generalitzada de la secundària obligatòria (ESO) comporta que l'adolescència de cada barri ha d'estar a l'escola. Per tant aquests no seran al carrer, no està clar que ni l'escola ni ells es suportin adequadament per tant caldran figures animadores i mediadores, per fer que l'educació formal sigui possible.

- **Agent de presència en el medi obert:** L'educador social es configura com a personatge que observa i que detecta l'evolució de la realitat juvenil, que és conegut i acceptat, que pot esdevenir agent d'intervenció perquè prèviament s'ha convertit en present.

- **Animador, estimulador de dinàmiques juvenils:** Actuant, amb els criteris adequats de l'animació sociocultural, evitant la intromissió i respectant el seu estil (informal, variable, provisional, conflictiu amb el poder adult...)

- **Orientador, assessor, tutor d'espais informatius:** En diferents instàncies, en diferents programes que afecten els adolescents i joves, existeixen o han d'existir accions que tenen a veure amb l'accés i la utilització d'informació. L'educador social pot facilitar l'accés de determinats col·lectius, per relacionar la informació amb les seves actituds i capacitats, per aconsellar i orientar eleccions...

- **Barman positiu en espais i temps de moguda:** D'acord amb el criteri de ser allà on són, amb la idea de ser presents com a adults propers i positius, els educadors socials

han de plantejar-se noves formes de prestar atenció, noves maneres de relacionar-se amb els adolescents i joves. En una nova reformulació d'espais i activitats juvenils que oferim, acceptem i estimulem.

- Agent de dinamització comunitari envers els joves: Entre molts dels debats que els professionals socials han o haurien d'obrir està el de la ubicació dels educadors en l'atenció primària i el seu paper com a estimuladors de dinàmiques de comunitat, d'espais de coordinació, d'elaboració de programes integradors, de formació d'agents veïnals mediadors... Una gran part de tot això té a veure amb els ciutadans joves.

- Educador especialitzat que actua en diferents recursos: L'educador social no deixa de ser un professional que intervé en espais educatius especialitzats. Si ho posem en relació amb les edats adolescents i joves, el seu lloc també és allà on es presta atenció a les seves dificultats i conflictes. L'educador ha d'estar en els programes d'atenció i seguiment en el mateix medi (des de les situacions de desemparament fins a les de conflicte penal). L'educador ha d'estar en els programes residencials i institucionals (des dels centres fins als hospitals de dia).

La figura de l'educador social, per tant és fonamental en el procés del desenvolupament dels adolescents, és per aquest motiu que com ha professionals s'ha de treballar de manera estratègica. Aquest pla de treball en el cas de la sexualitat que és el tema que tractem de manera específica, es pot fer a través de tallers i d'accions de prevenció basades a dissenyar i dotar als joves en estratègies per utilitzar els mètodes anticonceptius, els mètodes de barrera per protegir-se i tenir relacions sexuals de manera tranquil·la per poder gaudir d'aquestes. És important treballar des de situacions que han passat o els hi passen, treballant casos pràctics, sentiments... A més també és imprescindible treballar el vincle i la confiança per poder donar solucions a problemes o contratemps que s'han donat per trobar una alternativa el més ràpid possible.

3.3.1 Cartera de Serveis Socials

El decret 151/2008, de 29 de juliol, va aprovar la primera Cartera de Serveis Socials 2008-2009, que és l'instrument i l'expressió de la nova configuració del sistema de serveis socials establert per la Llei 12/2007, 11 d'octubre, de serveis socials, i inclou les prestacions de serveis, econòmiques i tecnològiques que ofereix el sistema públic de serveis socials pel període biennal indicat, que són responsabilitat de la Generalitat de Catalunya i dels ens locals.

Alguns dels serveis socials relacionats amb els infants, adolescents i les seves famílies són els següents:

1.1.1 Servei bàsic d'atenció social

- Garantia de la prestació: Prestació garantida.
- Descripció: Conjunt organitzat i coordinació d'accions professionals, integrat per equips tècnics, amb l'objectiu de millorar el benestar social i afavorir la integració de les persones.
- Objecte: Promoure els mecanismes per conèixer, prevenir, i intervenir en persones, famílies i grups socials, especialment si es troben en situació de risc social o d'exclusió.
- Funcions: Informació, orientació i assessorament. Detecció i intervenció de situacions de risc social o d'exclusió. Aplicació del tractament de suport a persones, famílies o grups. Recepció i anàlisi de demandes relatives a les necessitats socials de l'àrea territorial corresponent. Gestió dels serveis d'atenció domiciliària i els altres que siguin determinats per via reglamentària. Tramitació i seguiment de programes i prestacions que requereixen la seva intervenció. Tramitació de propostes de derivació als serveis socials d'atenció especialitzada. Treball comunitari i les altres funcions establertes per l'ordenament jurídic vigent.
- Tipologia de la prestació: Prestació de servei: servei bàsic.
- Situació de la població destinatària: Població general.
- Edat població destinatària: Població general.
- Forma de prestació: Mitjançant intervenció d'equip de professionals.
- Perfils professionals: Treballador/a social, educador/a social.
- Ràtios de professionals: 3 Treballadors/ores socials, 2 educadors/es socials per cada 15.000 habitants.
- Estàndards de qualitat: Els que estableixi el pla de qualitat previst en la Llei de Serveis Socials per aquesta prestació.
- Criteris d'accés normativa reguladora: Els requisits per accedir aquests serveis són els següents: l'existència de situació de necessitat, d'acord amb els articles 8,9 i 10 i l'Annex 2 del decret 27/2003, del 21 de gener, d'atenció social primària. Per a les persones estrangeres els requisits establerts en la normativa vigent d'estrangeria i d'acollida d'integració de les persones immigrades; la resta de requisits establerts en l'ordenament jurídic vigent.

1.1.5 Servei d'assessorament tècnic d'atenció social

- Garantia de la prestació: Prestació garantida.
- Descripció: Servei que proporciona suport i assessorament tècnic a les funcions dels diferents equips i professionals del servei bàsic d'atenció social.
- Objecte: Proporcionar suport i assessorament tècnic als equips multiprofessionals dels serveis bàsics d'atenció social, en l'exercici de les seves funcions, i atendre a les persones i o famílies derivades pels professionals dels serveis bàsics d'atenció social quan sigui necessari.
- Funcions: Suport i assessorament tècnic. Atenció en determinats casos. Les altres funcions establertes per l'ordenament jurídic vigent.
- Tipologia de la prestació: Prestació de servei: servei bàsic.
- Situació de la població destinatària: Professionals dels serveis bàsics d'atenció social i persones i/o famílies derivades per aquest servei.
- Edat població destinatària: Població general
- Forma de prestació: Mitjançant intervenció d'equip de professionals.
- Perfils professionals: Treballador/a social, psicòleg/oga, pedagog/a, educador/a social, advocat/da i mediador/a intercultural.
- Ràtios de professionals: Es disposarà de professionals en nombre i perfil per a la prestació del servei.
- Estàndards de qualitat: Els que estableixi el pla de qualitat previst en la Llei de Serveis Socials per aquesta prestació.
- Criteris d'accés normativa reguladora: Els requisits per accedir aquests serveis són els següents: l'existència de situació de necessitat, d'acord amb els articles 8,9 i 10 i l'Annex 2 del decret 27/2003, del 21 de gener, d'atenció social primària. Per a les persones estrangeres, els requisits establerts en la normativa vigent d'estrangeria i d'acollida d'integració de les persones immigrades; la resta de requisits establerts en l'ordenament jurídic vigent.

1.1.7 Serveis de suport als serveis socials bàsics

- Garantia de la prestació: Subjecte a crèdits pressupostaris disponibles.

- Descripció: Serveis i programes que, tenint la naturalesa de serveis socials, poden complementar altres prestacions de serveis socials bàsics de la cartera de serveis socials. El contingut mínim de la prestació s'haurà de justificar en cada cas per part de l'entitat titular, especificant l'objecte i les funcions del servei, la població destinatària, la forma de prestació, els perfils i les ràtios dels professionals, els estàndards de qualitat i els criteris d'accés. Aquesta justificació haurà de ser validada per departament de la Generalitat competent en matèria de serveis socials, atenent criteris de viabilitat, eficàcia, eficiència, qualitat i sostenibilitat, i d'acord amb l'establert a la disposició addicional vuitena d'aquest decret.

1.2.11.1 Servei d'atenció a les famílies

- Garantia de la prestació: Subjecte a crèdits pressupostaris

- Descripció: Serveis d'orientació, atenció i assessorament a les famílies, adreçats a afavorir el benestar de les famílies amb fills i filles a càrrec que, sense incorporar teràpies individuals ni grupals, creen espais de consulta, orientació i assessorament a disposició de les famílies per tal de plantejar, resoldre, derivar o oferir recursos a qüestions diverses de comunicació i relació que afecten l'àmbit familiar.

- Objecte: Oferir a les famílies recursos d'assessorament, atenció i orientació que els hi permeti una criança de qualitat dels seus infants.

- Funcions: Oferir un acompanyament i orientació en processos de problemàtica comunicativa i relacional entre els membres de les famílies. Detectar situacions de risc i derivar als recursos adients per a resoldre les problemàtiques detectades. Posa a l'abast de les famílies espais de reflexió i intercanvi d'experiències en els processos de criança. Les altres funcions establertes per l'ordenament jurídic vigent.

- Tipologia de la prestació: Prestació de servei: servei especialitzat.

- Situació de la població destinatària: Famílies amb necessitat de suport.

- Edat població destinatària: Població general.

- Forma de prestació: Mitjançant intervenció d'equip de professionals.

- Perfils professionals: Es disposarà de professionals suficients en nombre i perfil per a la prestació del servei.

- Ràtios de professionals: Es disposarà de professionals en nombre i perfil per a la prestació del servei.

- Estàndards de qualitat: Els que estableixi el pla de qualitat previst en la Llei de Serveis Socials per aquesta prestació.
- Criteris d'accés normativa reguladora: Pendent de desplegament normatiu.

3.3.2 Recursos per a joves i adolescents

Un dels serveis d'atenció específica per als adolescents i joves de Barcelona es el CJAS (Centre Juvenil d'Atenció a la Sexualitat). Aquest és gratuït, confidencial i preserva la màxima anonimitat possible. Aquest és un centre acreditat pel CatSalut de caràcter preventiu-educatiu i assistencial, de l'Associació de Drets Sexuals i Reproductius, obert al públic des de l'any 1992. És complementari als serveis sanitaris, psicològics i socials. L'objectiu fonamental està basat en els Drets Sexuals i Reproductius i la seva defensa, és el d'atendre i acompanyar els joves i el seu entorn, en el procés i creixement per afavorir la vivència d'una sexualitat positiva i responsable. El recurs s'ofereix a nois i noies fins als 30 anys. El seu servei d'atenció és de dilluns a dijous d'11 a 19:30h i divendres de 10 a 17h, aquest servei potser tant amb cita prèvia com visites espontànies.

Es Destaca la informació extreta d'un documental de Betevé amb el director del CJAS(Centre Juvenil d'Atenció a la Sexualitat) de Barcelona, Baroja. Ens calen recursos específics que tractin els temes relacionats amb la sexualitat per als nostres joves, donat que és una etapa molt significativa on el sistema de salut que tenim avui dia, no ha sabut donar una resposta perquè trobem una societat on hi ha una mirada de dominació biomèdica on el sexe es relaciona de manera única amb els riscos. A més cal destacar que aquesta societat també està mesurada per la socialització de gènere, aquesta mirada genera en els nostres adolescents una sensació de falta d'escolta que en molts casos els porta a visitar el CJAS per trobar solucions als seus problemes i necessitats. Aquest en gran part acostumen a rebre visites úniques que fan els adolescents en casos puntuals, i aprofiten aquestes per parlar sobre la sexualitat, donat que la relació amb el món de l'adult es sap molt, però la base que seria el coneixement del cos, la igualtat, el plaer... és molt feble.

En cada municipi l'ajuntament ofereix un servei de joventut en el cas del Prat de Llobregat el servei de joventut que ofereixen s'anomena El lloro. Aquest és un equipament totalment gratuït, adreçat a les persones joves del prat i a més és un centre de referència per a les polítiques de joventut a la ciutat. Els recursos de jovent que ofereixen són: servei d'informació juvenil, Sala TIC amb pc's, connexió WIFI gratuït, unitat tècnica de joventut, medi obert, assessories joves, sala polivalent i un espai de

trobada i treball. Les assessories joves que ofereixen estan realitzades per professionals especialitzats que ajuden en temes de: formació, sexualitat, treball, dubtes personals, beques, mobilitat, salut, habitatge, creació artística i musical, entitats juvenils... El servei està obert totes les tardes de dilluns a divendres amb horari de 16:30 a 20:30 h i els divendres al matí de 10 a 14 h. Per accedir a ell es poden consultar els horaris de cada assemblea i poden demanar cita prèvia o assistir presencialment.

Altres recursos que podem trobar són els següents:

- www.sexejoves.cat: És una web de la Generalitat de Catalunya amb nombrosa informació agrupada per temes. Inclou un consultori sobre sexualitat on es poden fer preguntes sobre sexualitat, embarassos no desitjats, relacions afectives...

-Consultori d'adolescents.cat: És un portal que ofereix informació i entreteniment d'interès per als joves. Dintre d'aquest portal es troba El consultori, espai on es pot realitzar consultes, resoldre dubtes, sobre sexualitat, alimentació... d'una manera propera amb l'ajut d'un equip de psicòlegs de diferents temàtiques.

- Servei d'atenció a la Salut sexual i reproductiva: En el seu buscador, es pot trobar les Unitats d'Atenció a la Salut Sexual que tinguis més propera. Moltes d'aquestes unitats tenen una tarda jove a la qual es pot acudir de manera directa. En aquesta es tracten temes com el control i seguiment de l'embaràs, l'educació maternal, l'atenció al puerperi, l'atenció al postpart, planificació i orientació Familiar, atenció ginecològica... totes acaben derivant al CAP (Centre d'Atenció Primària) del territori.

-SidaStudi: És una associació sense ànim de lucre declarada d'utilitat pública que es troba a Barcelona. Volen generar una transformació social i política que assegurí que totes les persones poden gaudir de la seva sexualitat de manera plaent, saludable i lliure de violències masclistes. També volen fomentar l'apoderament de les persones i comunitats on les sexualitats estan sent vulnerabilitzades. Aquesta associació és molt interessant donat que a part de donar informació i tenir un centre de documentació, ofereix també tallers i cursos tant per a infants, joves i xerrades participatives, com a suport i formació per a professionals.

-ALISE (Associació per a la llibertat Sexual i de gènere): És una associació d'un grup de joves on el seu objectiu és portar a la seva ciutat la visibilitat que el col·lectiu LGTBQIA+ (lesbianes, gais, transsexuals, bisexuals, queer, intersexual i asexual) mereix i necessita. Es troba a l'Hospitalet de Llobregat, tenen projectes, blocs i ofereixen xerrades per a les persones que ho necessiten.

3.3.3 Recursos per a tutors legals (pares, mares...)

També trobem alguns recursos que van destinats a l'assessorament per a tutors/es legals, pares, mares... en el desenvolupament dels seus fills /es. Alguns exemples d'aquests són:

Educar sense cridar: És una educadora, sociòloga i mediatra que es diu Alba Castellvi, aquesta ofereix conferències, tallers, coaching familiar, mediació i assessorament particular. Ho fa a través d'eines pràctiques, públic amb paper actiu i abordar els mateixos reptes. Aquest recurs s'ofereix a les escoles, instituts, AMPES, ajuntaments, associacions, entitats... i a les famílies en una consulta privada.

Pares i Mares Projecte Sexualitat Sana: És un projecte de l'institut d'estudis de la sexualitat i la parella, té el suport de la Generalitat de Catalunya. Aquest, ofereix tallers participatius centrats en la informació i estratègies per parlar de sexualitat amb fills i filles, així com a dotar els pares d'orientacions bàsiques sobre com parlar amb els fills sobre sexualitat, i sobre com ajudar a disminuir l'impacte de les possibles situacions de risc relacionades amb l'inici de la pràctica sexual, coneixement de recursos en cas de dubte o necessitats, tant per ells com pels seus fills/es. És un espai on es poden compartir i plantejar dubtes per aprendre d'altres experiències i millorar les relacions amb els fills/es. Aquest taller està destinat a mares i pares amb fills/es de Cicle Superior de Primària o d'adolescents de primer i segon cicle d'ESO.

3.3.4 L'educació sexo-afectiva dins l'escola

El Dr. Douglas Kirby i Nanette Ecker, investigador i experta en educació sexual són els coautors de les directrius internacionals de la UNESCO sobre l'educació relativa a la sexualitat. El seu objectiu és facilitar l'accés als nens i joves als coneixements i les competències que necessiten en la seva vida personal, social i sexual. En una de les entrevistes fetes per la UNESCO a la conferència sobre educació sexual i les relacions a Birmingham, Regne Unit, del 7 al 9 de setembre de 2009; aquests dos coautors van destacar que l'educació sexual és tan important com les matemàtiques.

Com destaquen les directrius internacionals de la UNESCO (2009) els objectius dels programes d'educació en la sexualitat són:

- Augmentar el coneixement i la comprensió.
- Explicar i aclarir sentiments, valors i actituds.
- Desenvolupar o enfortir les habilitats.
- Promoure i mantenir un comportament reductor de risc.

Aquestes directrius serveixen de rellevància per als ministeris d'educació, i el seu personal professional inclosos els desenvolupadors dels plans d'estudi, els directors d'escoles i els professors. També potser útil a qualsevol persona que tracti l'educació sexual fora de l'escola. Destaca Delors (1996) que el sector educatiu té un paper fonamental que es converteix en preparatiu per a nens i joves amb relació als seus papers i responsabilitats d'adults. La transició a l'edat necessita estar informada i equipada amb el coneixement i les habilitats apropiades per prendre decisions sobre els seus problemes socials i sexuals. A més també s'esmenta la importància de l'oportunitat d'educació sobre la sexualitat i la salut reproductiva dins de la infància.

Ecker (2009) destaca que els infants són éssers sexuals d'ençà que neixen i la sexualitat els acompanya fins que moren. A més es diu que molts infants i joves són víctimes dels abusos sexuals, pateixen problemes sexuals i reproductius com les violacions, els embarassos no desitjats, les malalties venèries, el VIH... Per aquest motiu, s'ha de començar a transmetre l'educació sexual, mitjançant l'aplicació d'un enfocament gradual, per ensenyar als nens/es dels 5 als 8 anys la terminologia correcta de les parts del cos, i les seves funcions, de manera que disposin de llenguatge necessari per formular preguntes o denunciar abusos, violacions sexuals... A més es diu que els governs haurien de facilitar orientacions que permetin obtenir suport en els àmbits comunitaris i regionals, i d'aquesta manera augmentar la capacitat institucional amb el fi de promoure programes de qualitat en

matèria d'educació sexual. També trobar docents que tinguin una capacitat i motivació adequades per impartir aquesta educació de qualitat, de manera que és essencial que el personal docent rebi informació que li permeti parlar amb comoditat els temes relatius al sexe. És fonamental que l'escola reconeixi el valor de la participació i l'educació dels pares, de manera que aquests puguin parlar a casa amb els seus fills/es. Finalment cal deixar clar els propòsits i els objectius sanitaris per reduir l'oposició que pugui confrontar.

Alguns programes de coeducació que s'estan realitzant dins les escoles són:

Coeduca't: L'objectiu d'aquest programa és ajudar els centres a treballar aspectes bàsics de coeducació i de perspectiva de gènere de la sexualitat de forma explícita, sistèmica, rigorosa i respectuosa. Aquest compta amb el suport de diferents departaments de la Generalitat de Catalunya, ajuntaments, universitats i diverses entitats. Està orientada en els documents de la UNESCO i de l'OMS.

Està adreçat a totes les etapes educatives tenint en compte les característiques, necessitats i edat dels alumnes. A l'educació infantil serà a través de situacions quotidianes, els jocs i joguines, el llenguatge, els contes, les cançons, les imatges... A primària es desenvoluparan les habilitats personals i socials, aprenentatge basat en el joc, l'ús de les xarxes socials i de la tecnologia, a més de l'autoconeixement, la identitat personal i l'autoestima. A l'ESO s'impulsarà l'educació emocional i la reflexió ètica, mitjançant casos, resolució de conflictes...

D'aquesta manera es prepara als nois/es per la vida afectiva i sexual fonamentada en la igualtat de gènere i els drets humans construint un model integral de persona sense cap estereotip sexista. Es pretén que després de tres fases, el curs 2021-2022 tots els centres educatius de Catalunya incorporin en el seu projecte Educatiu de Centre, aspectes bàsics de coeducació de perspectiva de gènere i de sexualitat.

Programa SKOLAE: Aquest programa es troba implementat a Navarra i ha sigut premiat per la UNESCO. L'objectiu que té és facilitar a tot l'alumnat la possibilitat d'aprendre a viure en igualtat. Es desenvolupa a través de continguts, activitat, recursos i materials perquè nens/es puguin escollir construir i viure el projecte vital propi des del coneixement, la llibertat i la capacitat per decidir el seu futur sense condicions de gènere, identificant les desigualtats i així lluitar contra elles exercint el seu dret a la igualtat. Els diferents àmbits que tracten serien: entendre la sexualitat com una dimensió fonamental dins la nostra vida; incorporar els afectes com un eix transversal de la sexualitat; atendre la diversitat sexual, de gènere i familiar; conèixer el cos com un espai

de llibertat i lliure de canons de bellesa; viure la sexualitat de forma positiva, però amb responsabilitat i construir relacions i amors des del respecte i la diversitat. Aquest aprenentatge està construït entorn de quatre grans temes pels quals proposa activitats i continguts per treballar a l'aula adaptats a les diferents edats. El seu inici va des de l'etapa de 0-3 anys fins als 18 anys, aquest són: Crítica i responsabilitat enfront de la desigualtat, autonomia i independència personal, lideratge, empoderament, participació social i finalment sexualitat i bon tracte.

4.Objectius i Hipòtesi

Els objectius que es plantegen al treball de recerca són els següents:

- Com transmeten els tutors/es legals l'educació sexo afectiva als seus fills/es.
- Com aquests fills/es elaboren/adquireixen aquests coneixements, sobre l'educació sexo afectiva.
- Si els tutors/es legals canvien/han canviat el missatge depenent de si és fill o filla (en cas de tenir dos, tres...fills/es).

Després d'haver tingut en compte aquelles necessitats detectades a la intervenció en el grup aula de l'EAIA de l'Hospitalet de Llobregat, per donar resposta als dubtes que han anat sorgint al llarg de la justificació, s'han generat les següents preguntes inicials, que són a les que es donarà resposta al llarg del desenvolupament del treball, tenint en compte també els objectius exposats anteriorment.

Pel que fa a les preguntes de recerca inicials, trobem les següents:

Com transmeten els tutors/es legals l'educació sexo-afectiva als seus fills/es i com aquest ho elaboren/adquireixen? Canvies/has canviat el missatge depenent de si és fill o filla?

5. Metodologia

Aquest treball neix de les diferents experiències viscudes al llarg de les pràctiques realitzades a l'EAI de l'Hospitalet de Llobregat. En aquest procés d'intervenció directa en un grup aula amb nenes de 7 a 12 anys, es van detectar les següents necessitats:

La falta de coneixement dels mètodes anticonceptius, donat que eren confosos amb els mètodes del cuidat íntim de les dones quan els hi baixa la regla, la falta de coneixement de les malalties de transmissió sexual, les pors i els dubtes amb relació a les relacions sexuals... Aquestes necessitats ens fan pensar sobre els tabús que troben dins la nostra societat i en reflexió ens podem adonar que molts d'ells són amb relació a la sexualitat. En aquest punt, és on es comença a desenvolupar la pregunta d'hipòtesi, la primera va relacionada amb la importància de la comunicació dins el nucli familiar, tenint en compte que el suport familiar en el desenvolupament de l'infant i adolescent és essencial, per aquest motiu es planteja la pregunta d'hipòtesi:

Com transmeten els tutors/es legals l'educació sexo-afectiva als seus fills/es i com aquest ho elaboren/adquireixen? Canvies/has canviat el missatge depenent de si es fill o filla?

Cal tenir present que cada pre adolescent/adolescent agafar la informació de manera diferent a la qual transmet el tutor/a legal i la fa pròpia, d'igual manera també sembla interessant la mirada o reacció quan aquest no percep aquestes informacions, i com els pot afecta en el seu desenvolupament sexo-afectiu. De la mateixa manera, semblava interessant saber si els tutors/es legals canvien el missatge que transmeten als seus fills/es en cas de tenir dos, tres fills... de diferent gènere, donat que moltes vegades pel fet de ser dona la informació sexo-afectiva s'enfoca més a l'embaràs, i no tant a la prevenció i a la percepció del sexe com a plaer.

Aquesta recerca s'ha realitzat a un dels barris perifèrics de Barcelona que seria el Prat de Llobregat. L'estudi que s'ha fet és descriptiu mixta, qualitatiu i quantitatiu alhora. És a dir, s'han passat dos qüestionaris. Abans que arribés la pandèmia de la COVID-19 l'idea era passar aquesta a mà, de fet es van poder passar alguns de manera manual, però amb la situació d'estat d'alarma es va decidir passar aquestes per mail en format Word, aquest ha hagut de ser retornat amb la signatura del document informal i amb el qüestionari contestat.

Per un altre costat trobem que un qüestionari, va dirigit a pre adolescents i adolescents d'entre 10 i 16 anys, i l'altre va dirigit als seus tutors/es legals dins del mateix nucli familiar. Aquests qüestionaris tenen diferents preguntes, on el propòsit és contestar als objectius plantejats anteriorment. Dins dels qüestionaris, es poden trobar algunes preguntes formulades iguals per a veure les respostes des dels diferents punts de visita.

L'altre mètode utilitzat ha sigut l'entrevista, on la idea principal era passar tres entrevistes a tres professionals diferents, un que fes la intervenció directa amb els pre adolescents i adolescents, donat que s'ha pensat passar-la a un professional del centre jove del Prat de Llobregat, per tenir present com funciona el recurs, quin suport ofereixen i la visió que te sobre l'educació sexo-afectiva... la segona entrevista aniria dirigida a un professional de la fundació Sida Studi, donat que donen formació i tallers, per a pares, professors, educadors..., però per la situació en la que ens trobem, encara i posar-nos en contacte amb la fundació no han donat cap resposta, per tant no s'ha pogut realitzar i finalment la tercera entrevista ha sigut passada a una professora de l'Institut Salvador Dalí del Prat de Llobregat, per a veure la seva visió sobre l'educació sexo-afectiva i sobre la implantació de la coeducació dins l'aula.

Pel que fa al marc teòric, es va decidir dividir-lo en tres grans apartats per un costat la història de la sexualitat, que està desenvolupada per apartats on cadascun representa una etapa històrica les quals serien: prehistòria i neolític, edat mitjana i edat antiga, edat moderna i edat contemporània. Dins d'aquest primer apartat també trobem un dedicat únicament als drets de la infància. El segon apartat del marc teòric, tracta sobre el desenvolupament del cicle vital des de la infància fins a l'aparició de l'adolescència, dins d'aquest trobem tres subapartats un que incorpora la Importància de la família o referents en els pre adolescents i adolescents, altre que es basa en la importància de la socialització i les habilitats socials en l'adolescència i finalment el que incorpora la importància de la informació i les pràctiques de risc sexual en adolescents. Per acabar la part del marc teòric el tercer apartat es centra en l'acompanyament des de la figura de l'educador social on trobem els subapartats de la cartera de serveis social, recursos per a joves i adolescents, recursos per a tutors legals (pares, mares...) i finalment l'educació sexo-afectiva dins l'escola, donat que es coneixen que hi ha programes que fa temps que implementen probes pilot dins de les escoles per a donar coeducació i tractar temes relacionats amb l'educació sexo-afectiva, la igualtat...

6.Participants

En el present estudi, la mostra dels participants, està formada per un costat per 28 adolescents d'entre 10 i 16 anys i per l'altre costat està formada pels tutors/es legals d'aquests, format per 29 adults amb edats compreses entre els 30 i els 60 anys. El nombre d'adults és major al dels adolescents donat que algun cas ha participat tant el tutor com la tutora del menor. Per tant els qüestionaris han estat passats a un total de 57 persones del municipi del Prat de Llobregat, comptabilitzant adolescents i adults.

A més pel que fa a les entrevistes han participat 2 professionals d'àmbits diferents. Per un costat ha participat la responsable de l'assessoria de SISA (Servei informació sobre Sexualitat i Afectivitat) del Lloro, centre jove del Prat de Llobregat. I per l'altre banda ha participat una professora de secundària i Batxillerat de l'Institut Salvador Dalí, també del municipi del Prat de Llobregat.

7.Procediment

Pel que fa al desenvolupament del marc teòric, s'ha recollit un conjunt d'informacions rellevants, relacionades cadascuna amb els diferents apartats tractats teòricament. Aquesta informació ha sigut recollida sobretot d'articles científics, mitjançant el Google Acadèmic, però a més també s'hi han inclòs pàgines d'interès de recursos als quals es poden accedir en relació als adolescents i als tutor/es legals.

Amb relació al desenvolupament dels qüestionaris, les persones que van participar en l'estudi, van ser informades primerament de l'objectiu de la recerca per tal que ens donessin el seu consentiment a l'hora de participar en aquest. Un cop signen i accepten les condicions plantejades al consentiment informal, es passen els qüestionaris. Com s'ha esmentat anteriorment, en un principi es van començar a passar a mà, però la situació d'estat d'alarma per la pandèmia de la COVID-19, va fer que s'haguessin de passar via mail. Perquè cadascú pogués contestar de manera individual al qüestionari, aquest va ser enviat en format Word de manera separada enviant per un costat el Model A que pertany als adolescents al mail d'aquests i per l'altre costat enviant el Model B que pertany als tutors/es legals al seu mail.

Un cop es van enviar els qüestionaris, es va preparar una carpeta a l'escriptori dedicada només aquests, on eren dividits en carpetes per número de nucli familiar, de manera que es guardaven els qüestionaris dels adolescents amb el dels seus tutors/es, fet que feia possible veure les diferents visions amb relació a les preguntes que eren

formulades igual. Finalment es va posar una data límit per rebre tots els qüestionaris i aquests es van utilitzar per a fer la gràfica dels resultats que veurem més endavant.

En relació a les entrevistes, s'han aconseguit passar dos, una a la Pilar Aranburu, especialista en salut i sexualitat, a més de professional en el centre de Joves del Prat de Llobregat "El Lloro" i l'altre a la Alba Sabaté, professora de l'institut Salvador Dalí del Prat de Llobregat. Per aconseguir passar aquestes entrevistes s'ha fet per mitja telefònic, on s'ha enviat abans per mail el document informal, per a que el poguessin signar. Un cop passades aquestes entrevistes de manera telefònica han sigut transcrites i adjuntades als annexes d'aquest treball.

8.Instruments

Si analitzem els instruments, trobem que per una banda, les entrevistes són de caràcter qualitatiu, donat que promou que aquestes hagin estat utilitzades tant per comprendre la singularitat del tema com per saber que pensen tant els professionals de l'àmbit de l'educació social com de l'àmbit escolar. Per aquesta mateixa raó i per tal que les persones se sentissin còmodes i relaxades la informació que s'extreu ha estat enregistrada per àudio, així també, s'aprofita més la informació extreta. Per altra banda, els qüestionaris, que són de caràcter quantitatiu, contenen preguntes obertes per tal d'obtenir resultats més complets i preguntes tancades per precisar la informació, d'aquesta manera es podrà donar resposta a totes les qüestions que es necessiten per a resoldre aquesta recerca. Aquest com s'ha esmentat anteriorment han sigut passats per via mail i contestats en format Word.

Per a extreure els resultats dels qüestionaris, s'han realitzat unes gràfiques exposades a l'apartat de resultats, on es mostren segons el model de qüestionari els resultats extrets de cadascun. Aquestes gràfiques estan separades en figures, a l'hora d'explicar els resultats es separen les figures per "dades dels participants", "teoria" i "experiència personal". Per altre banda també s'ha utilitzat l'entrevista per extreure informació des de la visió de professionals que estan treballant i fent intervenció directa amb pre adolescents i adolescents.

9. Resultats

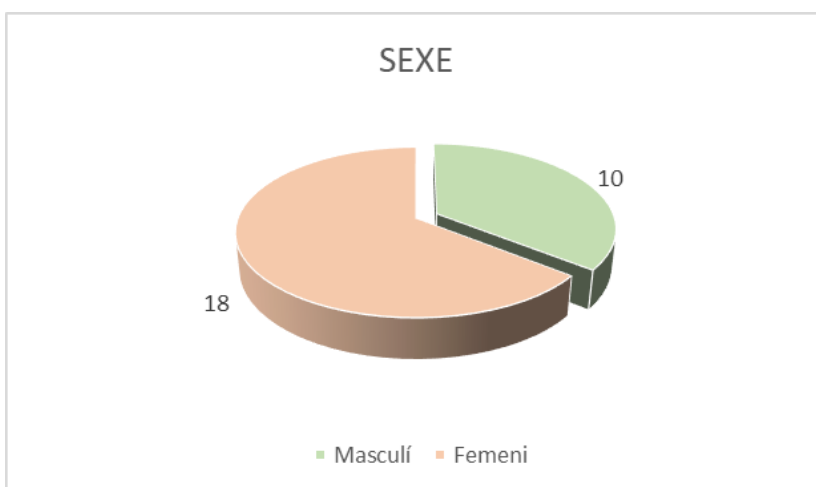
En aquest apartat podem observar els resultats que s'han extret a partir de l'anàlisi de dades realitzat segons els objectius de la recerca.

Pel que fa als resultats obtinguts són els següents:

Model A de qüestionari (pre adolescents/ adolescents), trobem els següents:

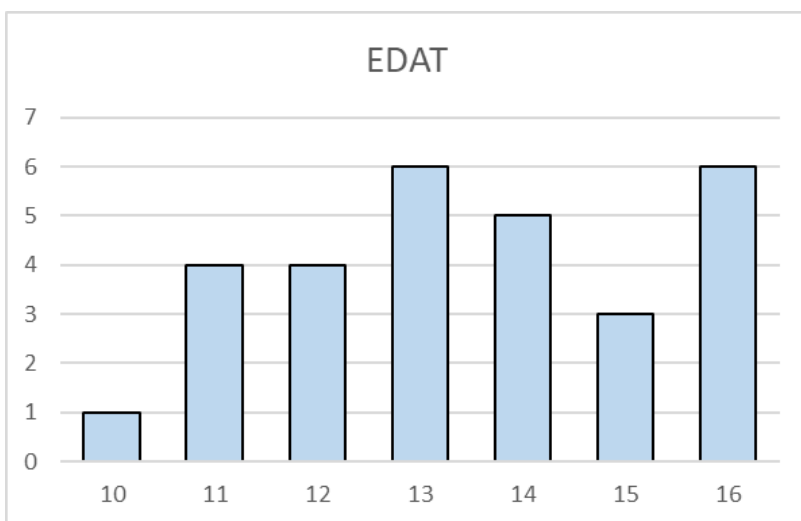
Pel que fa a les gràfiques de dades personals dels participants trobem el següent:

Figura 1. Senyala el teu sexe.

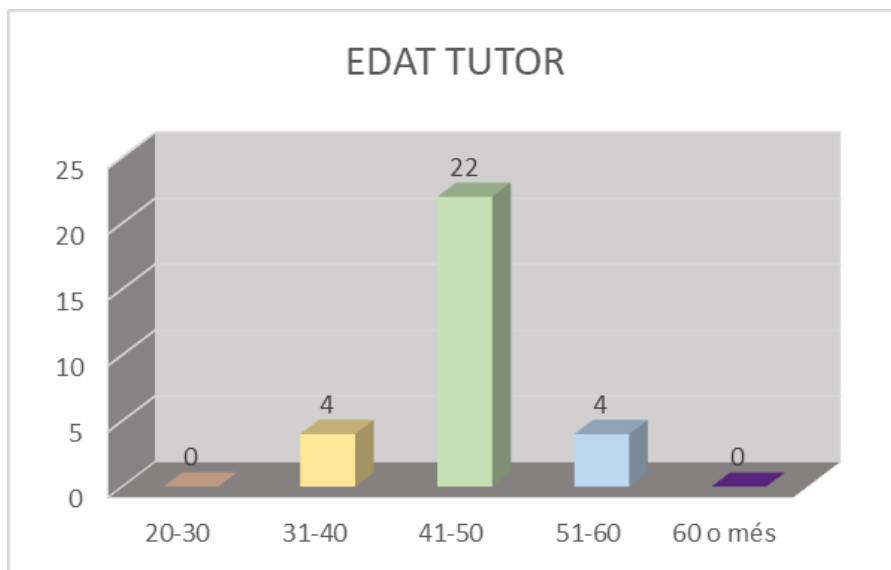
Com mostra la **Figura 1**, el nombre de participants de nois adolescents és menor al de noies donat que pel que fa a la participació del sexe masculí, ha sigut d'un 36% mentre que la participació del sexe femení ha sigut major amb un 64%.

Figura 2. Senyala l'edat que tens

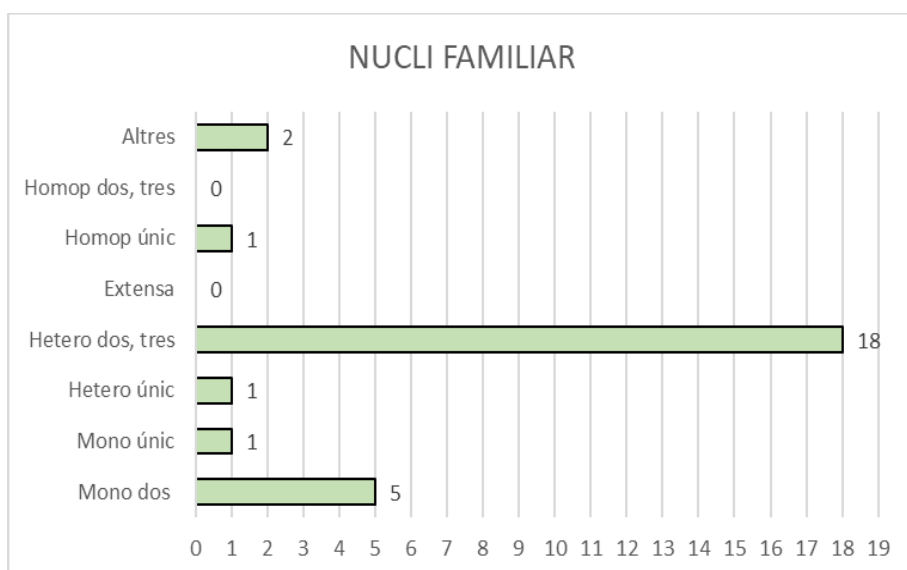
La **Figura 2** per altre banda, indica que el major nombre de participants adolescents tenen les edats compreses entre 13 i 16 anys fent un total de sis persones per cadascuna. Pel que fa a les altres edats han participat els següent nombre: de 10 anys un participant, d' 11 i 12 anys el mateix nombre de participants, sent quatre per cadascun, de 14 anys cinc participants i de 15 anys tres participants.

Figura 3. Senyala l'edat del teu tutor/a

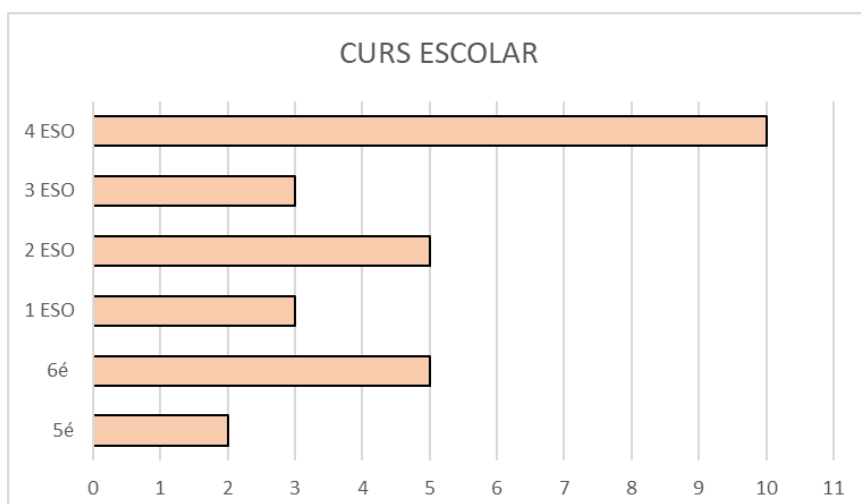
La **Figura 3**, pel que fa a l'edat del tutors/es legals dels adolescents ha sortit que gran part amb vint i dos participants tenen l'edat compresa entre els 41-50, les edats de 31-40 i 60 i 51-60, tenen el mateix nombre de participants sent aquest quatre persones cadascun.

Figura 4. Senyala el teu tipus de nucli familiar

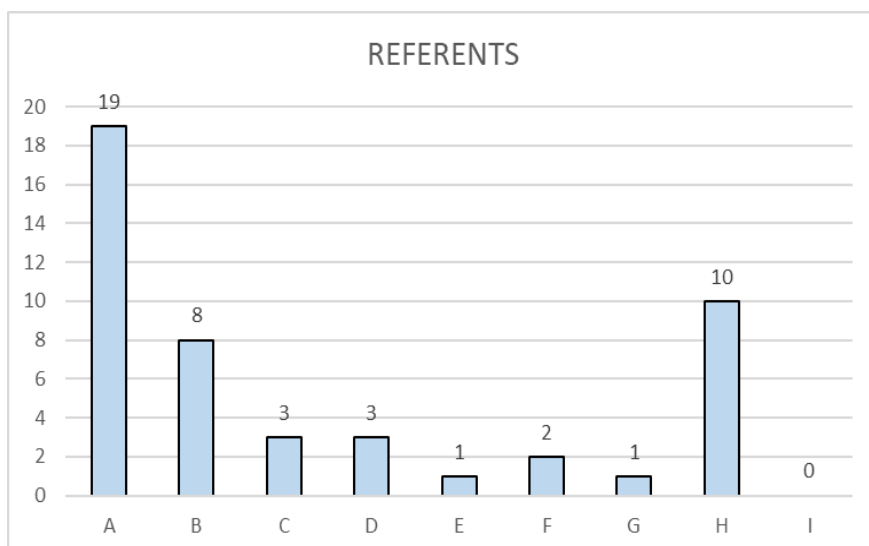
La **Figura 4**, mostra el tipus de nucli familiar de cada adolescent, marcant aquesta opció divuit participants, per tant és mostra que han participat un gran nombre de famílies heteroparentals amb dos, tres...fills/es. A més trobem que han participat cinc famílies monoparentals amb dos, tres...fills/es, una monoparental amb un fill únic, una heteroparental amb fill únic, una homoparental amb un fill únic i finalment dos participants que han marcat altres posant famílies reconstruïdes.

Figura 5. Senyala el teu curs escolar

Pel que fa a la **Figura 5**, mostra el curs escolar del participants, han participat més o menys de manera igualitària una mica de tots els cursos destacant 4t d'ESO, com el curs més seleccionat i destacant 5è de primària com el curs menys marcat amb només dos participants.

Figura 6: Senyala qui és per a tu el teu referent/s (màxim dues opcions)

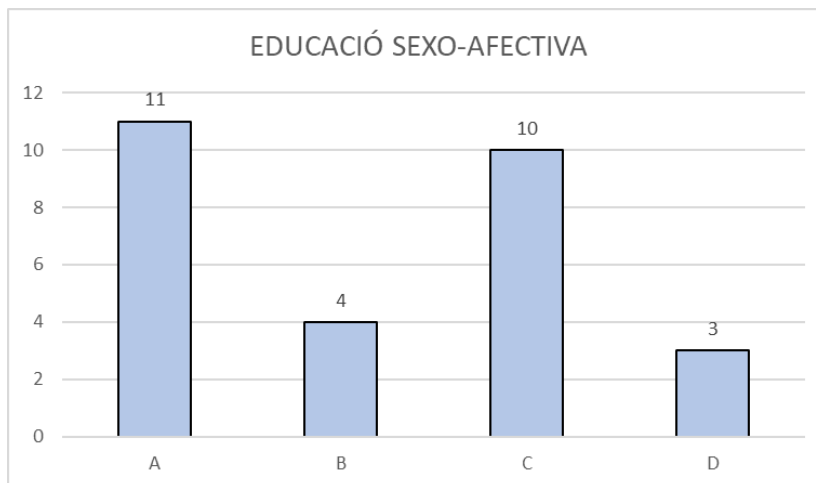

a) Mare, b) Pare, c) Avi, d) Avia, e) Tiet , f)Tieta, g) Cosins grans, h) Germans grans i) Altres

Finalment pel que fa la **Figura 6**, amb la pregunta de senyala qui és per a tu el teu referent ,tenint en compte que es podien marcar màxim dues opcions, trobem els següents resultats: dinou participants han marcat que el seu referent es la a)figura materna, sent aquesta la més seleccionada, deu participants han marcat la resposta h)Germans grans, vuit participants han marcat l'opció b) Pare, amb els mateixos participants trobem les respostes c)Avi i d) Avia amb tres participants per cadascú, amb dos participants trobem f)tieta i per últim trobem també amb el mateix nombre de participants l'opció e) Tiet i g) Cosins grans. Cal remarcar que a l'hora de marcar dues opcions gran part ha fet Mare i Pare o Mare i Germans Grans. Aquí és pot apreciar la importància donada al paper de la figura materna.

En relació als resultats gràfics de les preguntes teòriques trobem el següent:

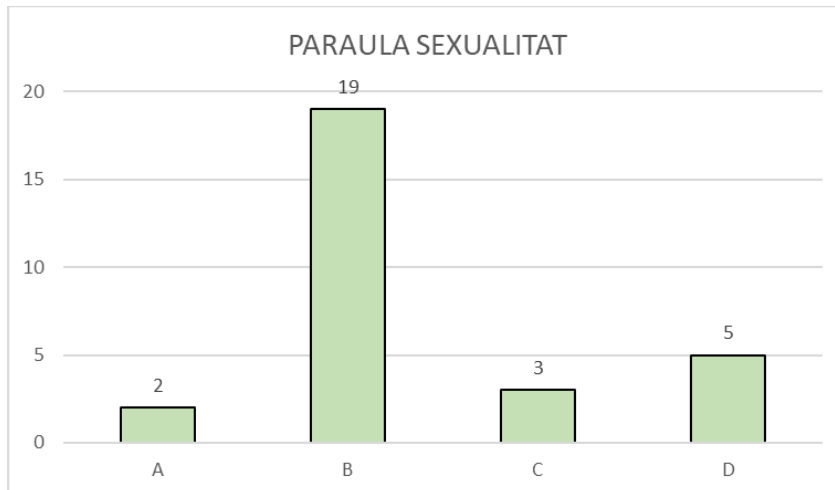
Figura 7. Que entens per educació sexo-afectiva

a) Activitat pedagògica, que utilitza informació rigorosa, objectiva i completa a nivell biològic, psíquic i social, per formar en sexualitat. b) Eina bàsica per el desenvolupament d'una societat diversa, igualitària i rica en valors. c) Estudi de la sexualitat, que vol aconseguir una societat on homes i dones puguin conviure en igualtat. d) Eina utilitzada de manera puntual per abordar temes relacionats amb la sexualitat.

Pel que fa a la **Figura 7**, es mostra que en resposta a la pregunta que entens per educació sexo-afectiva, han respost onze participants la solució a) Activitat pedagògica, que utilitza informació rigorosa, objectiva i completa a nivell biològic, psíquic i social, per formar en sexualitat (aquesta es la resposta més completa, les altres respostes estarien incompletes). Per altre banda trobem que deu participants, han seleccionat la resposta c) Estudi de la sexualitat, que vol aconseguir una societat on homes i dones puguin conviure en igualtat. (aquesta resposta per tant li falta contingut en comparació a la resposta a). Quatre participants han seleccionat la resposta b) Eina bàsica per el desenvolupament d'una societat diversa, igualitària i rica en valors. (també incompleta) i finalment 3 participants han seleccionat la resposta d) Eina utilitzada de manera puntual per abordar temes relacionats amb la sexualitat.

Figura 8. Que creus que engloba la paraula Sexualitat.

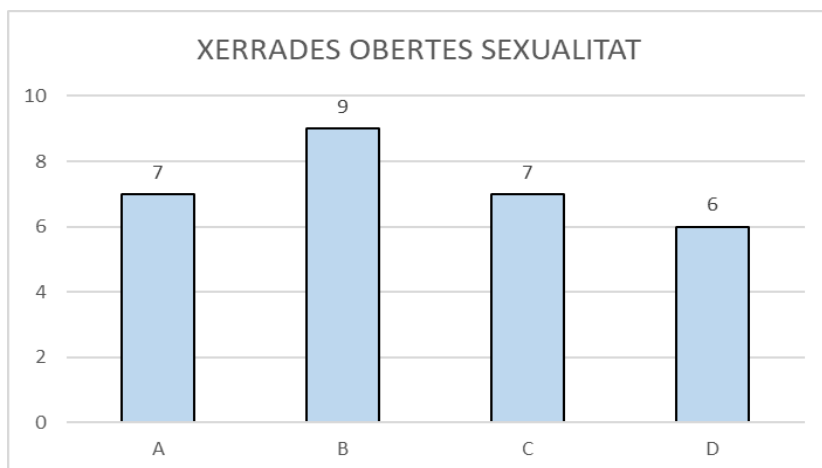
a) Temes que tinguin a veure només amb el sexe. b) Autoestima, efectes de plaer, igualtat d'homes i dones, respecte i coneixement de les diverses orientacions sexuals i relacions sexuals, embaràs i anticoncepció, prevenció d'infeccions de transmissió sexual... c) Embaràs, anticoncepció i prevenció d'infeccions de transmissió sexual. d) Autoestima, plaer, igualtat d'homes i dones i coneixement de les diverses orientacions sexuals.

Per altre banda la **Figura 8**, en relació a la pregunta, que creus que engloba la paraula sexualitat, trobem que gran part dels participants, és a dir dinou participants han seleccionat la resposta b) Autoestima, efectes de plaer, igualtat d'homes i dones, respecte i coneixement de les diverses orientacions sexuals i relacions sexuals, embaràs i anticoncepció, prevenció d'infeccions de transmissió sexual... (aquesta és la més complerta). Les altres respostes estarien incomplertes, d'igual manera trobem que cinc participants han seleccionat la resposta d) Autoestima, plaer, igualtat d'homes i dones i coneixement de les diverses orientacions sexuals. Tres participants han seleccionat la resposta c) Embaràs, anticoncepció i prevenció d'infeccions de transmissió sexual, i dos han seleccionat la resposta a) Temes que tinguin a veure només amb el sexe..

Pel que fa a l'anàlisi dels gràfics relacionats amb experiències i opinions pròpies trobem els següents resultats:

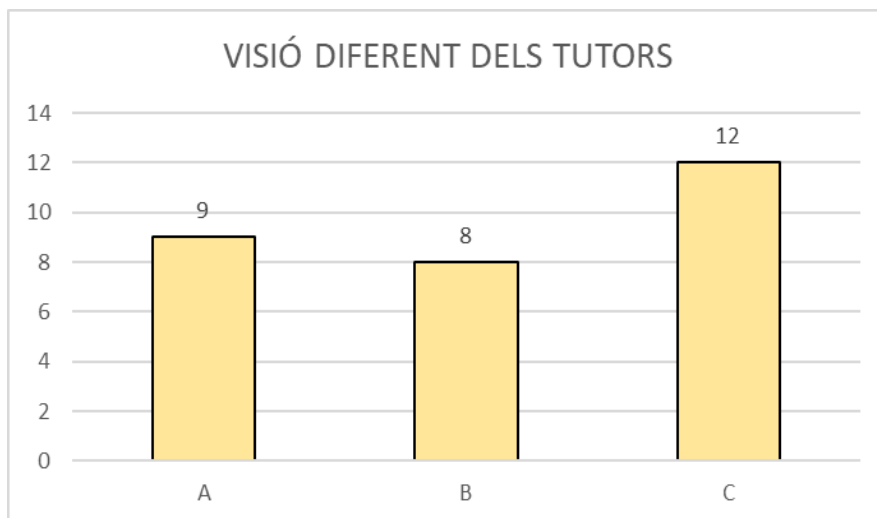
Figura 9. Has mantingut conversacions/xerrades de manera oberta sobre temes relacionats amb la sexualitat amb el teu tutor@/s?

a) Si, b) No, c) A vegades, però em dona vergonya d) Intento evitar parlar d'aquests temes.

La **Figura 9**, planteja la pregunta: Has mantingut conversacions/xerrades de manera oberta sobre la sexualitat amb el teu tutor@/s?, es destaca que nou participants, han seleccionat la resposta c) No, per tant podem veure que a la gran part del adolescents participants en el qüestionari no ha mantingut xerrades/ conversacions sobre temes relacionats amb la sexualitat amb els seus tutors@/s. En relació a les respostes a) si i c) A vegades, però em dona vergonya. Han respost el mateix nombre de participants set per cada resposta i en relació a la resposta d) Intento evitar parlar d'aquests temes trobem que han respost sis persones.

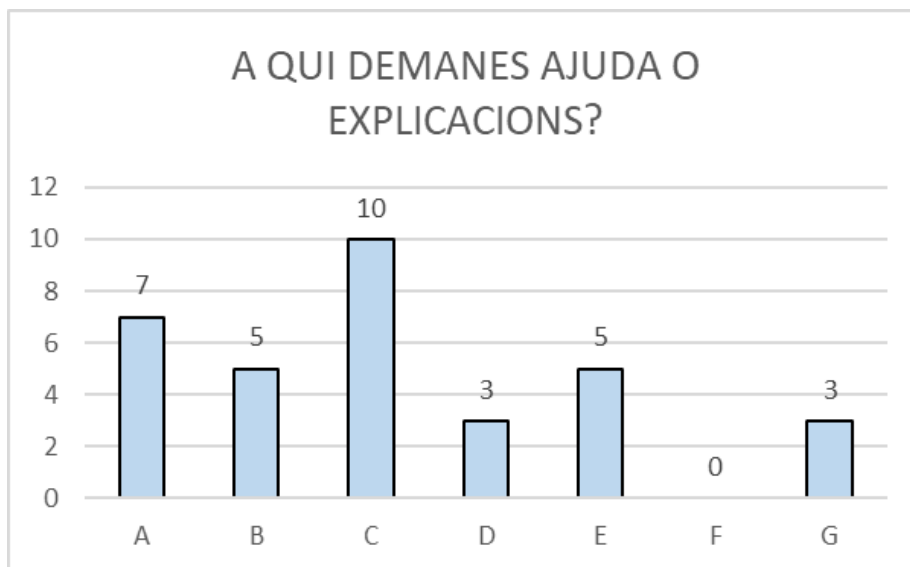
Figura 10. Creus que els teus tutor@s tenen una visió diferents a tu de la concepció de l'educació sexo-afectiva?

a) Si, per aquest motiu no m'entenen, b) No, tenen la mateixa que jo, c) No se quina es la seva visió, no parlem d'aquests temes.

La **Figura 10**, planteja la pregunta: Creus que els teus tutor@s tenen una visió diferent a tu de la concepció de l'educació sexo-afectiva?, trobem que dotze participants han seleccionat la resposta c) No se quina es la seva visió, no parlem d'aquests temes. Podem veure que té relació amb els resultats obtingut a la Figura 9, encara que tres persones han marcat una opció diferent. Per tant trobem vuit participants que han seleccionat la resposta b) No, tenen la mateixa que jo. I nou participants que han seleccionat la resposta a) Si, per aquest motiu no m'entenen.

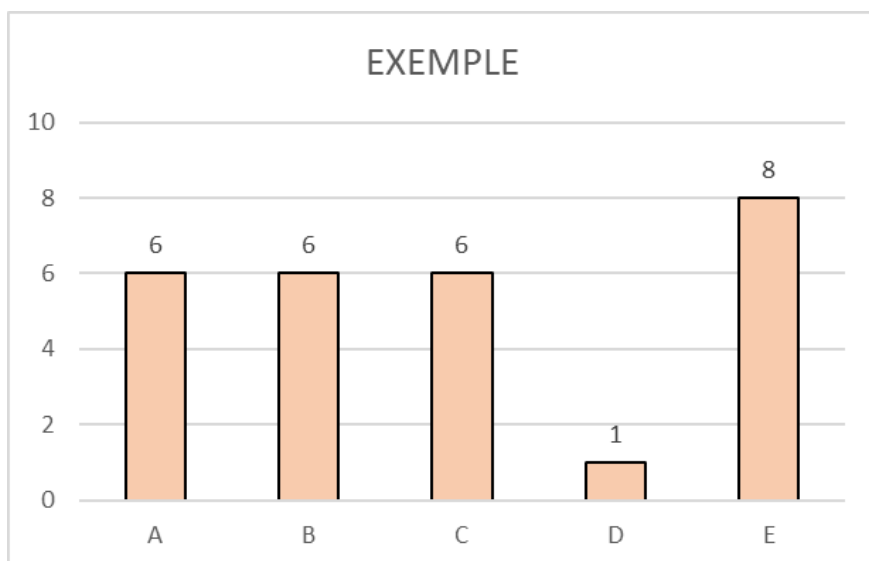
Figura 11. Quan tens dubtes o problemes relacionats amb la sexualitat, a qui acostumes a demanar ajuda/explicacions?

a) Als teus referents , b) Als teus tutor@s c) Als teus amics/gues, d) A Google, e) Al teu germà/germana gran, f) Al teu professor/a, g) Altres.

La **Figura 11**, planteja la pregunta: Quan tens dubtes o problemes relacionats amb la sexualitat, a qui acostumes a demanar ajuda/explicacions?, trobem que la gran part del participants en aquest cas deu han seleccionat la resposta c) Als teus amics/gues, destacant que la gran part acudeix als seus amics/gues quan tenen un problema. Del altres resultats s'han extret que set participants han seleccionat la resposta a) Al seus referents, que tant la resposta b) als teus tutr@/es i la resposta e) Al teu germà/germana gran tenen el mateix nombre de participants sent cinc cadascun, a la resposta d) Google i g) Altres tenen 3 participants cadascuna. En relació a altres s'ha destacat que no demanen ajuda/explicacions a ningun sinó que s'apanyen sols. Finalment, cap participant ha escollit la resposta f) Al teu professor/a.

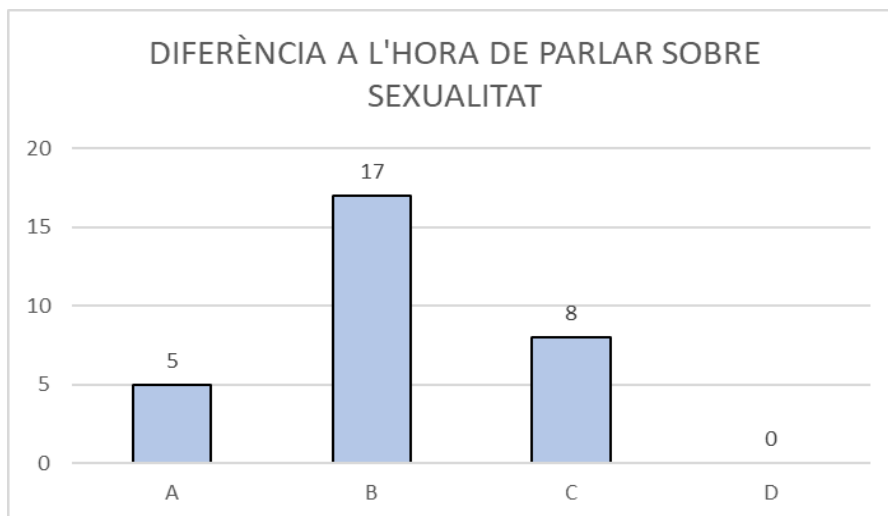
Figura 12. Imagina que tu i la teva parella, heu mantingut relacions sexuals amb preservatiu i aquest s'ha trencat, pot haver-hi risc d'embaràs i de malaltia de transmissió sexual. Que faríeu davant d'aquesta situació?

a)Truco al meu tutor@/s per demanar ajuda, b)Truco un amic/ga per demanar ajuda, c) Vaig a la farmàcia i demano la pastilla del dia després, d) Vaig al servei de joventut del meu barri i demano ajuda, e)Vaig al centre d'atenció primària (ambulatori) i explico el que m'ha passat.

La **Figura 12**, planteja un exemple de cas pràctic que diu el següent: Imagina que tu i la teva parella, heu mantingut relacions sexuals amb preservatiu i aquest s'ha trencat, pot haver-hi risc d'embaràs i de malaltia de transmissió sexual. Que faríeu davant d'aquesta situació? Es destaca que vuit participants han seleccionat la resposta més adequada que seria e)Vaig al centre d'atenció primària (ambulatori) i explico el que m'ha passat. , donat que hi ha risc tant d'embarassa com de contagi d'una ETS. Pel que fa a la resposta d) Vaig al servei de joventut del meu barri i demano ajuda només l'ha respost una persona, aquesta opció també seria vàlida donat que al servei de joventut et poden ajudar i orientar. Finalment a les respostes que queden que són a)Truco al meu tutor@/s per demanar ajuda, b)Truco un amic/ga per demanar ajuda, c) Vaig a la farmàcia i demano la pastilla del dia després. Han respost el mateix nombre de participants que són sis per cada resposta.

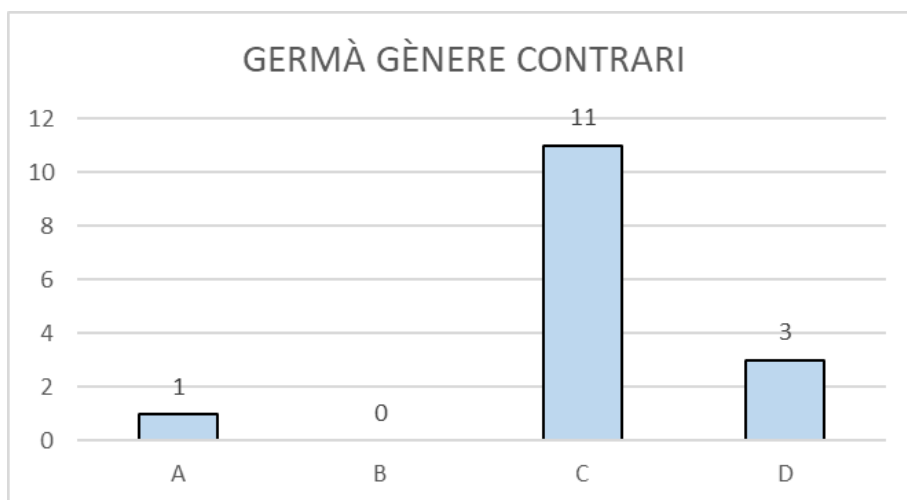
Figura 13. Creus que hi ha diferència a l'hora de parlar obertament sobre temes relacionats amb la sexualitat , depenent de si ets home o dona?

a) Si, crec que a les dones se'ls hi parla menys de sexualitat, b) No, crec que avui en dia es fa de manera igualitària, c) Si, crec que els homes poden parlar més obertament de la sexualitat que les dones, d) Si, crec els homes parlen més obertament que les dones, perquè sempre ha sigut així i no s'ha de canviar.

La **Figura 13**, mostra la pregunta: Creus que hi ha diferència a l'hora de parlar obertament sobre temes relacionats amb la sexualitat, depenent de si ets home o dona?, trobem que gran part dels participants disset, estan d'acord amb la resposta b) No, crec que avui en dia es fa de manera igualitària. Vuit participants estan d'acord amb la resposta c) Si, crec que els homes poden parlar més obertament de la sexualitat que les dones, a la resposta a) Si, crec que a les dones se'ls hi parla menys de sexualitat. Només han respost cinc participants i finalment a la resposta d) Si, crec els homes parlen més obertament que les dones, perquè sempre ha sigut així i no s'ha de canviar, no ha sigut marcada per cap participant.

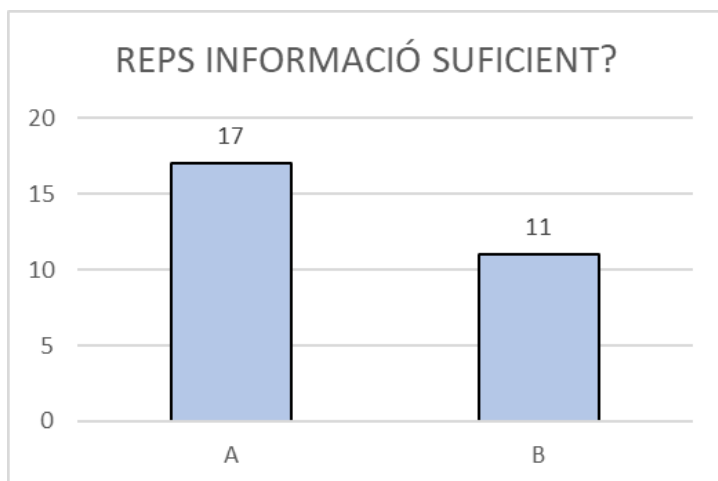
Figura 14. En cas de tenir un germà del gènere contrari al teu, creus que el teu tutor@s us han transmet de la mateixa manera els coneixements sobre l'educació sexo-afectiva?

a) No, per ser dona sempre m'han vist més vulnerable i han sigut més estrictes, b) No, per ser home sempre m'han vist més vulnerable i han sigut més estrictes, c) Si, ens han transmet el coneixement de la mateixa manera, d) No, m'he apanyat tot sol/a sense rebre coneixements sobre educació sexo afectiva per part dels meus tutors/es.

La **Figura14**, ha sigut resposta només per aquelles persones que tenen un germà/germana del gènere contrari, donant resposta a la pregunta: En cas de tenir un germà del gènere contrari al teu, creus que el teu tutor@s us han transmet de la mateixa manera els coneixements sobre l'educació sexo-afectiva? Es destaca que onze participant la gran part ha marcat la resposta c) Si, ens han transmet el coneixement de la mateixa manera, tres participants han seleccionat la resposta d) No, m'he apanyat tot sol/a sense rebre coneixements sobre educació sexo afectiva per part dels meus tutors/es. I un participant ha marcat la resposta a) No, per ser dona sempre m'han vist més vulnerable i han sigut més estrictes. Finalment cap participant ha seleccionat la resposta b) No, per ser home sempre m'han vist més vulnerable i han sigut més estrictes.

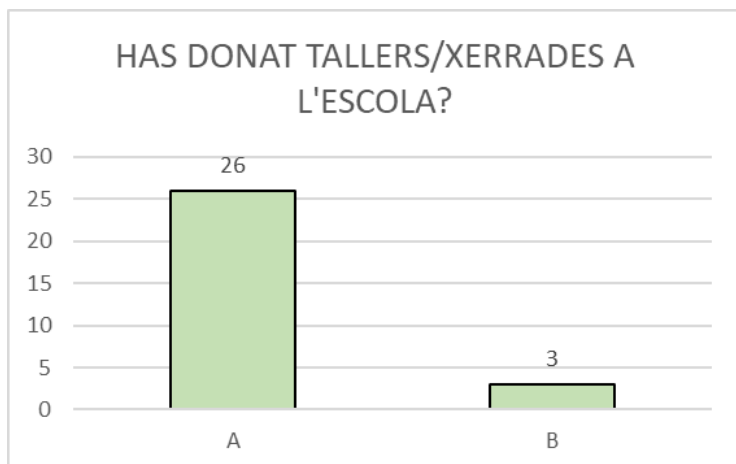
Figura 15. Creus que avui dia reps informació suficient per a tenir coneixement i saber fer front a tots els temes que engloben la sexualitat (embaràs, diversitat de gènere, malalties de transmissió sexual, plaer, autoestima, relacions sexuals...)?

a) Si, estic molt informat, b) No, cal més informació i coneixement.

La **Figura 15** fa referència a la pregunta: Creus que avui dia reps informació suficient per a tenir coneixement i saber fer front a tots els temes que engloben la sexualitat (embaràs, diversitat de gènere, malalties de transmissió sexual, plaer, autoestima, relacions sexuals...)? Es destaca que 17 participants han seleccionat la resposta a) Si, estic molt informat, per altre costat 11 participants han seleccionat la resposta b) No, cal més informació i coneixement. Aquí ens han transmès en quins temes creuen que necessiten més informació: la gran part de persones que han respost que no, troben a faltar més coneixement sobre les ETS, altres troben a faltar més coneixement sobre a embarassos i pràctiques de risc i finalment hi ha algun que engloben tots els continguts de la sexualitat i troben a faltar una mica de tots.

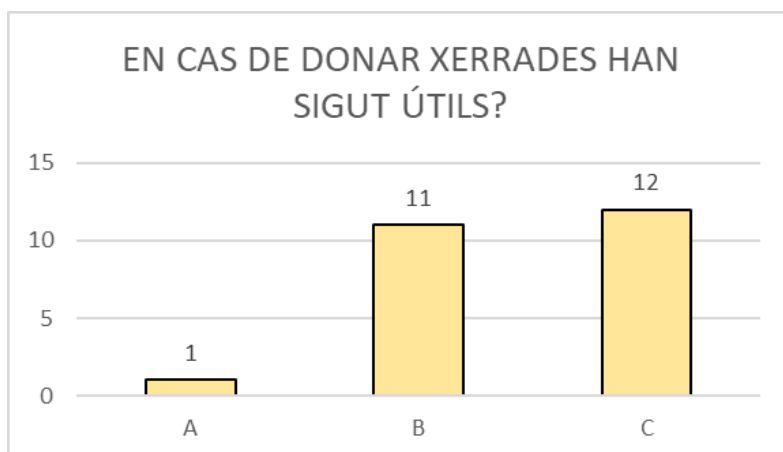
Figura 16. Has donat continguts, tallers, xerrades... a l'escola relacionats amb la sexualitat?

a) Si, b) No

La **Figura 16**, que planteja la següent pregunta: Has donat continguts, tallers, xerrades... a l'escola relacionats amb la sexualitat? Trobem casi tots els participants vint i sis han seleccionat la resposta a) si, només tres participants han seleccionat la resposta b) no.

Figura 17. En cas d'haver donat continguts, tallers, xerrades... a l'escola sobre la sexualitat creus que ha sigut suficient i t'ha sigut útil?

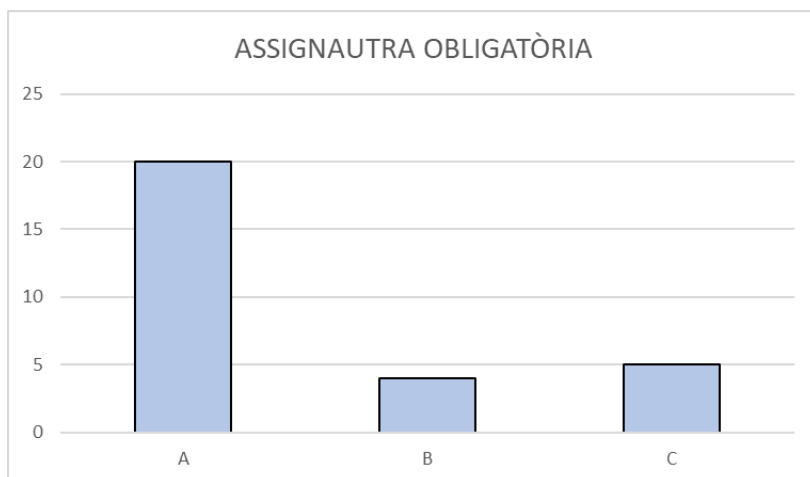
a) No, no m'ha servit per res, b) No, trobo a faltar tractar més continguts però m'ha sigut útil, c) Si, ha sigut suficient i m'ha sigut útil.

La **Figura 17**, només esta feta aquelles persones que han respost que si a la pregunta exposada anteriorment, per tant diu: En cas d'haver donat continguts, tallers, xerrades... a l'escola sobre la sexualitat creus que ha sigut suficient i t'ha sigut útil? Es destaca que dotze participants han seleccionat la resposta c) Si, ha sigut suficient i m'ha sigut útil, per altre costat onze participants han marcat la resposta b) No, trobo a faltar tractar més

continguts però m'ha sigut útil, i només una persona ha marcat la resposta a) No, no m'ha servit per res.

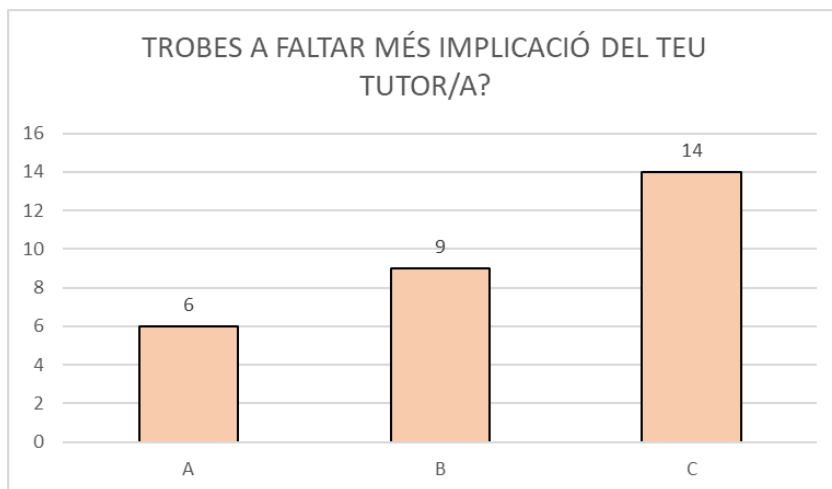
Figura 18. Creus necessari implementar una assignatura obligatòria que tracti continguts relacionats amb la sexualitat?

a) Si, crec que és necessari e interessant, b) No, crec que ja ens ho expliquen els nostres tutors/es a casa, c) No, amb el que m'expliquen els meus amics tinc prou.

La **Figura 18**, mostra la següent pregunta: Creus necessari implementar una assignatura obligatòria que tracti continguts relacionats amb la sexualitat? Es destaca que vint participants han seleccionat la resposta a) Si, crec que és necessari e interessant, cinc participants han marcat la resposta c) No, amb el que m'expliquen els meus amics tinc prou i finalment quatre participants han seleccionat la resposta b) No, crec que ja ens ho expliquen els nostres tutors/es a casa.

Figura 19. Trobes a faltar més implicació per part del teu tutor@/s a l'hora de tractar temes relacionats amb l'educació sexo-afectiva?

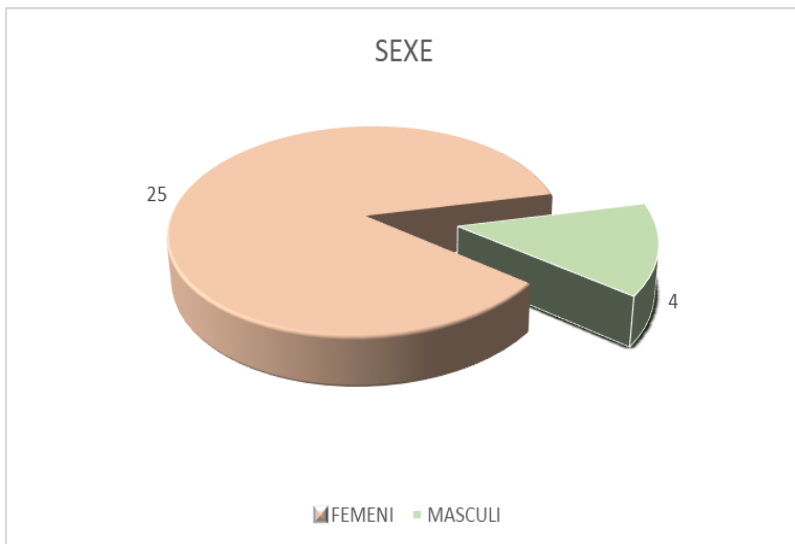
a) No, crec que estan molt implicats, b) Si, crec que es podrien implicar més, c) No m'interessà que s'impliquin.

Per acabar el resultat d'aquest qüestionari, trobem la **Figura 19**, que planteja la pregunta: Trobes a faltar més implicació per part del teu tutor@/s a l'hora de tractar temes relacionats amb l'educació sexo-afectiva? S'observa que catorze participants han marcat la resposta c) No m'interessà que s'impliquin. Per altre banda nou participants, han marcat la resposta b) Si, crec que es podrien implicar més i finalment sis participants han marcat l'opció a) No, crec que estan molt implicats.

Model B de qüestionari (tutors/es legals)

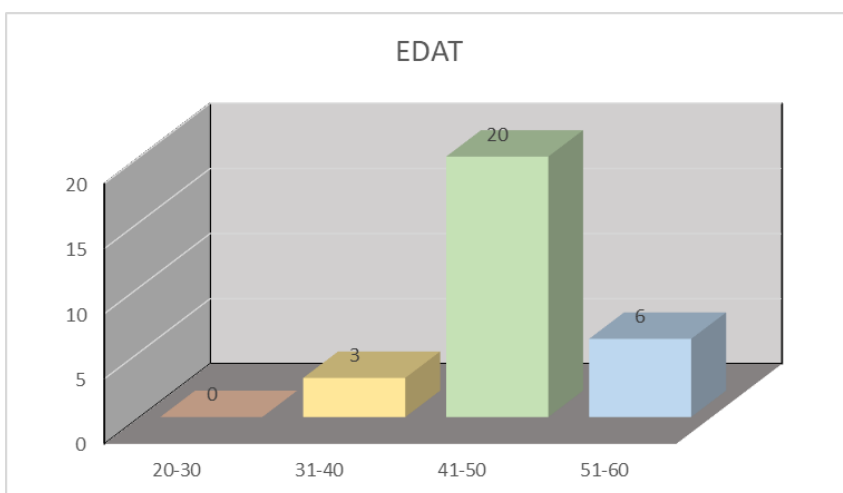
Pel que fa a les gràfiques de dades personals dels participants trobem el següent:

Figura 1. Senyala el teu sexe.

Com mostra la **Figura 1**, el nombre de participants d'homes és menor al de dones, donat que pel que fa a la participació del sexe masculí, ha sigut d'un 14% mentre que la participació del sexe femení ha sigut major amb un 86%.

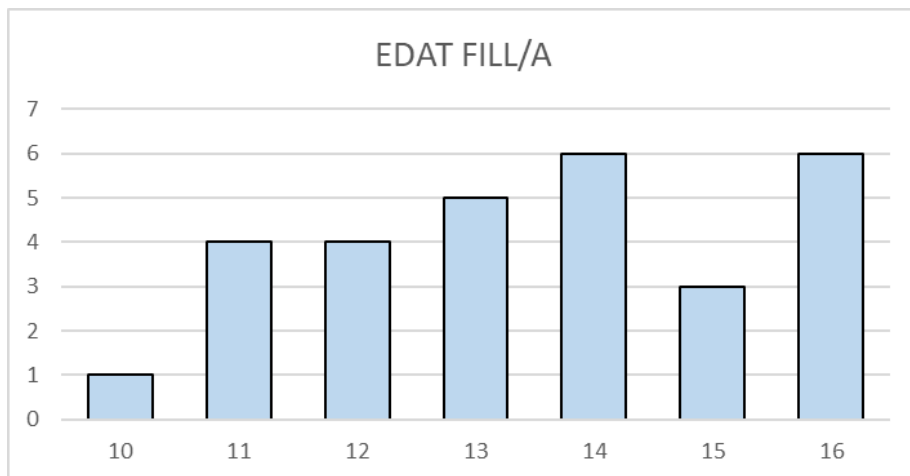
Figura 2. Senyala l'edat que tens

La **Figura 2** per altre banda, indica que el major nombre de participants tutors/es tenen les edats compreses entre 41-50 anys fent un total de vint persones. Pel que fa a les

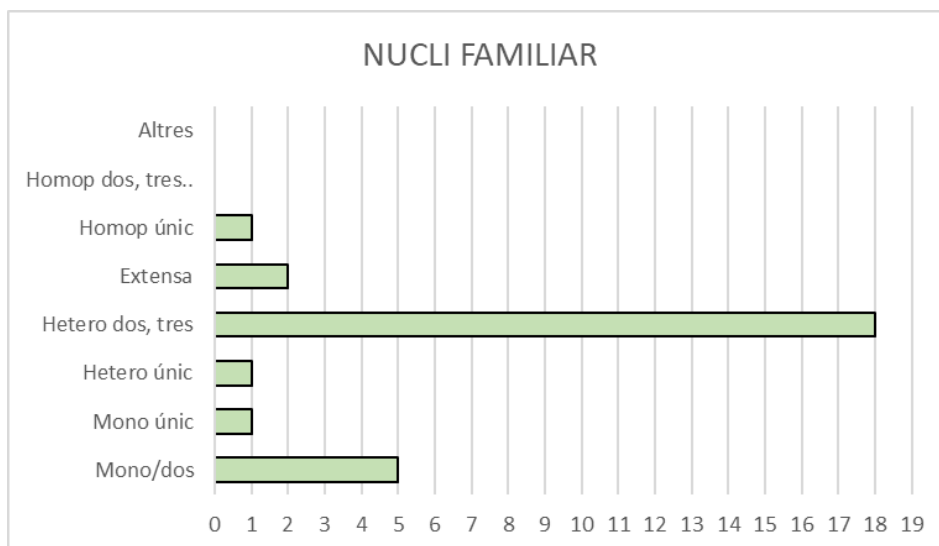
altres edats han participat els següent nombre: de 31-40 anys tres participants i de 51-60 anys, sis participants.

Figura 3. Senyala l'edat del teu fill/a

La **Figura 3**, mostra l'edat del fills/es trobem l'edat de 13 fa un total de cinc persones, l'edat de 16 anys fa un total de sis persones, de l'edat de 10 anys trobem un participant, d' 11 i 12 anys el mateix nombre de participants, sent quatre per cadascun, de 14 anys cinc participants i de 15 anys tres participants.

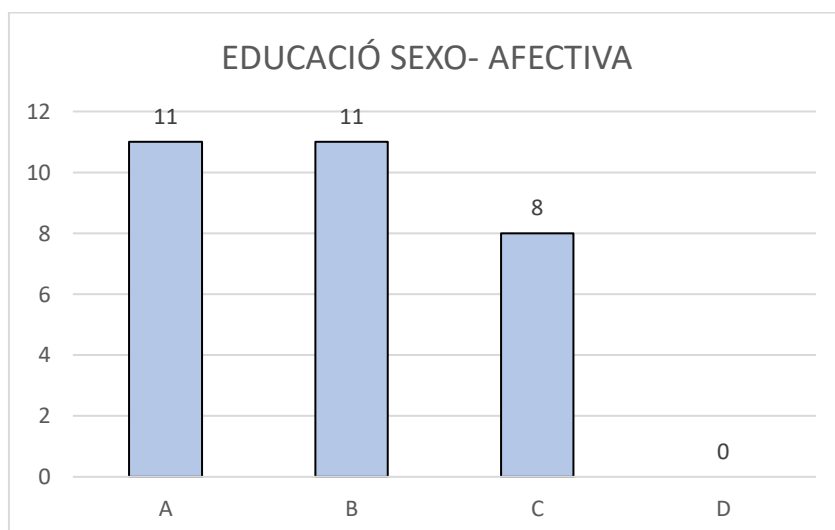
Figura 4. Senyala el teu tipus de nucli familiar

La **Figura 4**, senyala el tipus de nucli familiar on trobem, divuit participants de famílies heteroparentals amb dos, tres...fills/es. A més trobem que han participat cinc famílies monoparentals amb dos, tres....fills/es, una monoparental amb un fill únic, una homoparental amb un fill únic, un heteroparental amb fill únic i finalment dos de família extensa. En comparació amb la Figura 4 del model A, trobem la diferència en que aquí s'han identificat dos famílies extenses i en el cas dels adolescents l'han identificat en altres com a família reconstruïda.

En relació als resultats gràfics de les preguntes teòriques trobem el següent:

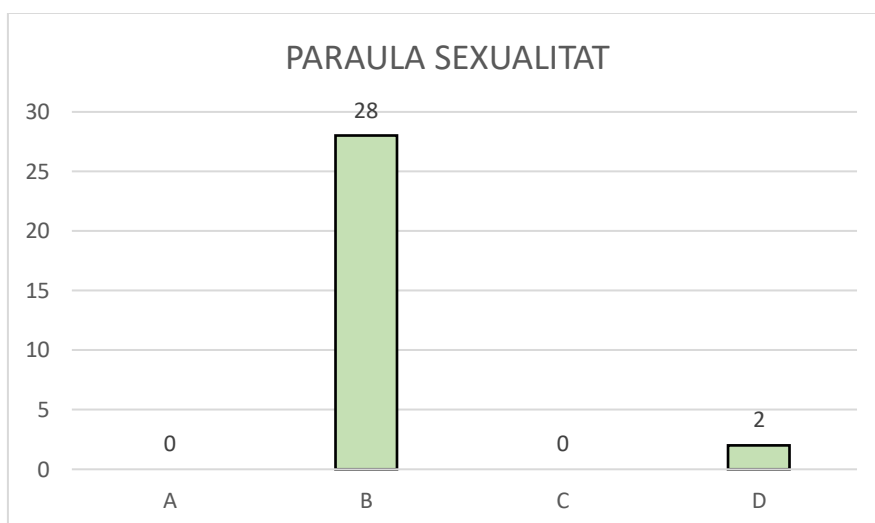
Figura 5. Que entens per educació sexo-afectiva

a) Activitat pedagògica, que utilitza informació rigorosa, objectiva i completa a nivell biològic, psíquic i social, per formar en sexualitat. b) Eina bàsica per el desenvolupament d'una societat diversa, igualitària i rica en valors. c) Estudi de la sexualitat, que vol aconseguir una societat on homes i dones puguin conviure en igualtat. d) Eina utilitzada de manera puntual per abordar temes relacionats amb la sexualitat.

Figura 5, es mostra que en resposta a la pregunta que entens per educació sexo-afectiva, han respost onze participants la solució a) Activitat pedagògica, que utilitza informació rigorosa, objectiva i completa a nivell biològic, psíquic i social, per formar en sexualitat (aquesta es la resposta més completa, les altres respostes estarien incompletes). Per altre banda trobem que vuit participants, han seleccionat la resposta c) Estudi de la sexualitat, que vol aconseguir una societat on homes i dones puguin conviure en igualtat. (aquesta resposta per tant li falta contingut en comparació a la resposta a). Onze participants han seleccionat la resposta b) Eina bàsica per el desenvolupament d'una societat diversa, igualitària i rica en valors. (també incompleta) i finalment 0 participants han seleccionat la resposta d) Eina utilitzada de manera puntual per abordar temes relacionats amb la sexualitat.

Figura 6. Que creus que engloba la paraula Sexualitat.

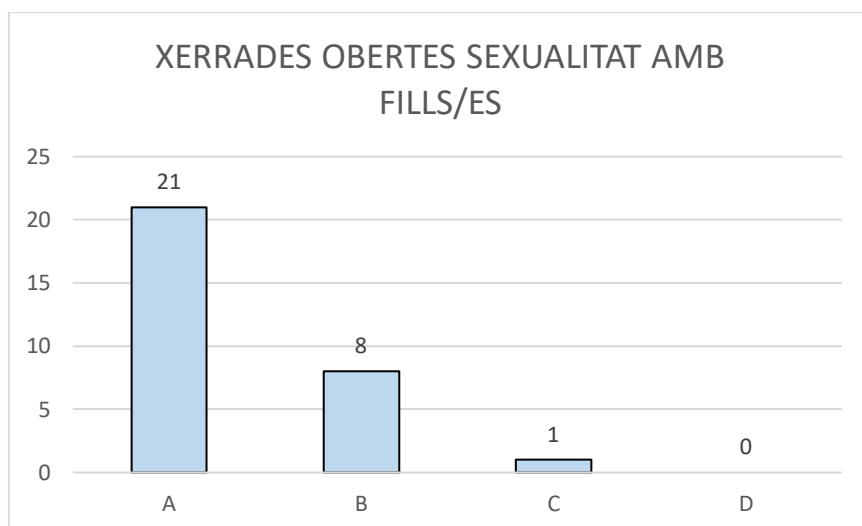

a) Temes que tinguin a veure només amb el sexe. b) Autoestima, efectes de plaer, igualtat d'homes i dones, respecte i coneixement de les diverses orientacions sexuals i relacions sexuals, embaràs i anticoncepció, prevenció d'infeccions de transmissió sexual... c) Embaràs, anticoncepció i prevenció d'infeccions de transmissió sexual. d) Autoestima, plaer, igualtat d'homes i dones i coneixement de les diverses orientacions sexuals.

Figura 6, en relació a la pregunta, que creus que engloba la paraula sexualitat, trobem que gran part dels participants, és a dir vint i vuit participants han seleccionat la resposta b) Autoestima, efectes de plaer, igualtat d'homes i dones, respecte i coneixement de les diverses orientacions sexuals i relacions sexuals, embaràs i anticoncepció, prevenció d'infeccions de transmissió sexual... (aquesta és la més completa). Les altres respostes estarien incompletes, d'igual manera trobem que dos participants han seleccionat la resposta d) Autoestima, plaer, igualtat d'homes i dones i coneixement de les diverses orientacions sexuals. Cap participants han seleccionat la resposta c) Embaràs, anticoncepció i prevenció d'infeccions de transmissió sexual ni la resposta a) Temes que tinguin a veure només amb el sexe.

Pel que fa a l'anàlisi dels gràfics relacionats amb experiències i opinions pròpies trobem els següents resultats:

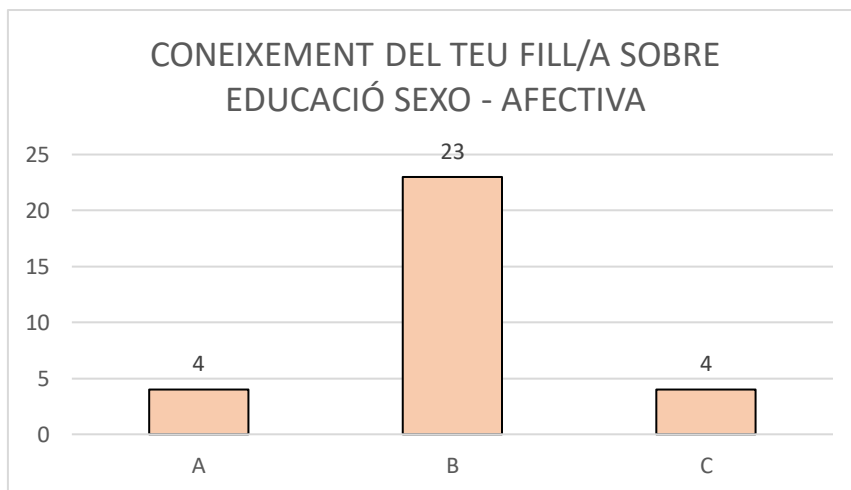
Figura 7. Has mantingut conversacions/xerrades de manera oberta sobre temes relacionats amb la sexualitat amb el teu fill/a?

a) Si, b) No, c) A vegades, però em dona vergonya d) Intento evitar parlar d'aquests temes.

Figura 7 planteja la pregunta: Has mantingut conversacions/xerrades de manera oberta sobre la sexualitat amb el teu fill/a ?, es destaca que vuit participants, han seleccionat la resposta c) No. En relació a les respostes a) si, vint i un participants ha dit que si ha mantingut conversacions/xerrades amb el seu fill/a, en comparació amb la Figura 9 del model A, veiem que no hi ha concordança i que molts tutors/es tenen en ment que si han tingut conversacions amb els seus fills/es i aquests tenen la sensació de que no. En relació a la resposta c) A vegades, però em dona vergonya ha respost una persona i en relació a la resposta d) Intento evitar parlar d'aquests temes trobem que ningun l'ha marcat.

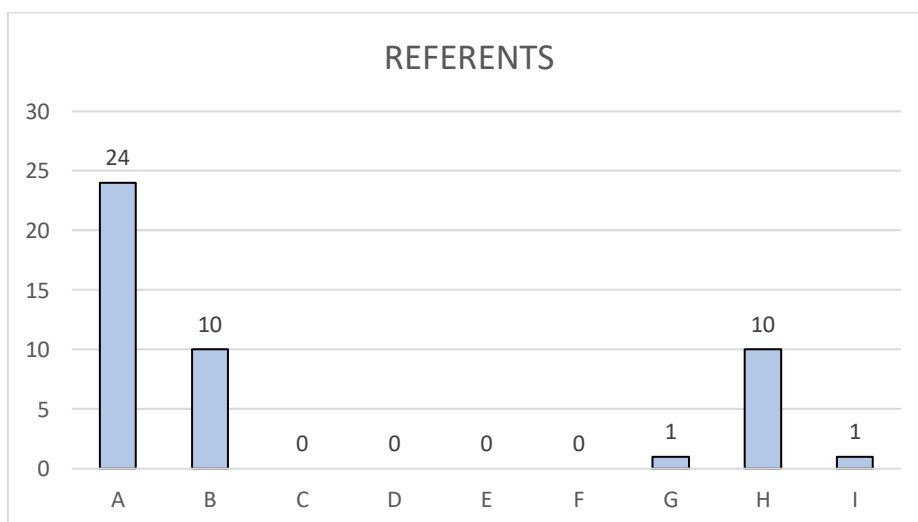
Figura 8. Creus que el teu fill/a té coneixement sobre l'educació sexo-afectiva?

a) No en sap res, es queda al marge, b) Esta bastant informat i té bastant coneixement., c) No se el seu coneixement, no parlem d'aquest tema.

Figura 8, planteja la pregunta: Creus que el teu fill/a té coneixement sobre l'educació sexo-afectiva? *Es destaca que en relació a la resposta a) No en sap res, es queda al marge, ha sigut marcada per quatre participants, pel que fa a la resposta b) Esta bastant informat i té bastant coneixement. Ha sigut marcada per 23 participants i finalment per que fa a la resposta c) No se el seu coneixement, no parlem d'aquest tema., ha sigut marcada per quatre participants.*

Figura 9. Qui creus que és per al teu fill/a el seu referent/s? (màxim dues opcions)

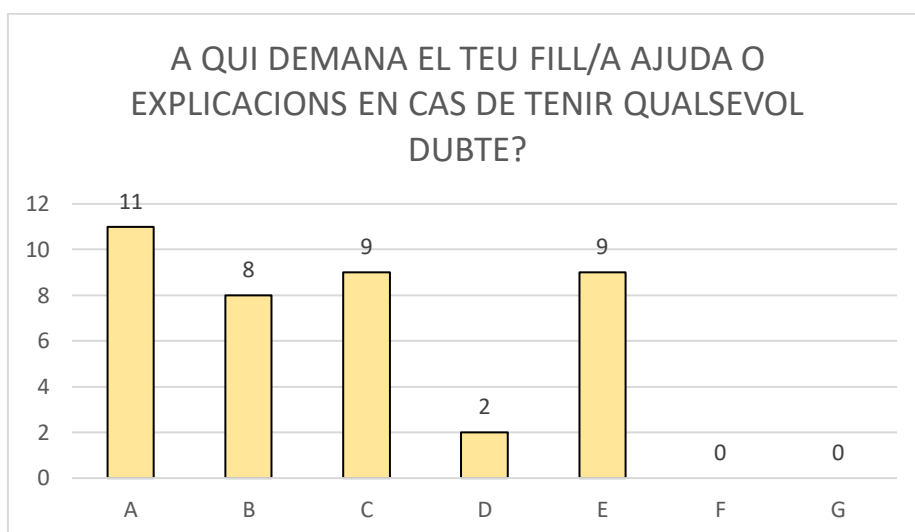
a) Mare, b) Pare, c) Avi, d) Avia, e)Tiet , f)Tieta, g) Cosins grans, h) germans grans, i) Altres

Figura 9, planteja la pregunta: Qui creus que és per al teu fill/a el seu referent/s? (màxim dues opcions): trobem que la gran part del participants en aquest cas vint i quatre, han seleccionat la resposta a)figura materna, concorda amb el que plasmat a la Figura 6 del

model A. Trobem que deu participants han marcat la resposta h) Germans grans, també igual que en el cas del model A. En relació a l'opció b) Pare, trobem que deu participants han marcat aquesta opció, el que fa a la resposta g) Cosins grans trobem que un participant l'ha seleccionat, i també dos participants han marcat altres sense especifica quins. Pel que fa a l'opció c) Avi, d) Avia, f) Tieta, e) Tiet no han sigut seleccionades per cap participant.

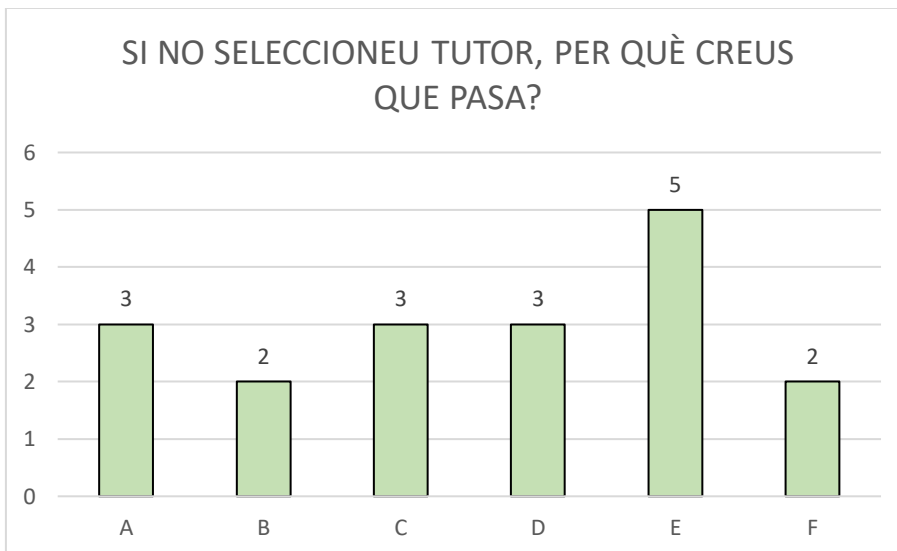
Figura 10. Si el teu fill/a té qualsevol dubte o problema relacionat amb la sexualitat, a qui creus que demanaria ajuda/explicacions?

a) Als seus referents , b) Als seus tutor@/s c) Als seus amics/gues, d) A Google, e) Al seu germà/germana gran, f) Al seu professor/a, g) Altres.

Figura 10, planteja la pregunta: si el teu fill/a té qualsevol dubte o problema relacionats amb la sexualitat, a qui creus que demanaria ajuda/explicacions? trobem que la gran part del participants en aquest cas tant en la pregunta c) Als seus amics/gues, com en la pregunta e) Al seu germà/germana ha sigut marcada per nou participants. En relació ala resposta a) Al seus referents ha sigut marcada per onze participants, la resposta b) Als teus trut@/es ha sigut marcada per vuit participants i la resposta d) Google ha sigut marcada per dos participants. Les respostes g) Altres i f) Al seu professor/a no han sigut marcades per cap participant.

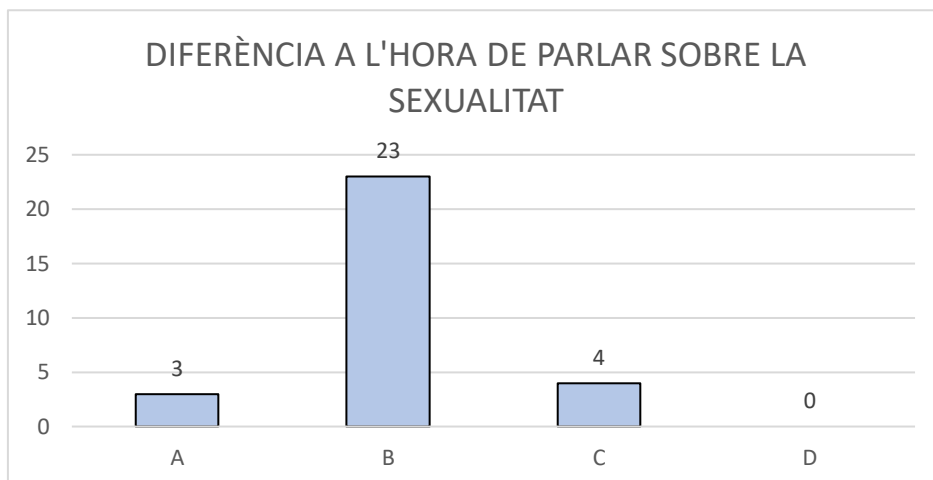
11. En cas de que no seleccioneu al tutor@/s, és a dir tu , perquè creus que passa?

a) No tenim gaire confiança, b) No se com respondre aquests dubtes o problemes, c) No parlem mai d'aquests temes, d) Em dóna vergonya parlar sobre sexualitat amb el meu fill/a, e) No crec que li faci falta que jo, li parli d'aquests temes. f) altres.

Figura 11, la resposta es només en cas de no haver seleccionat a la pregunta anterior referent/s o tutors/es. I per aquest motiu la pregunta plantejada és la següent: En cas de que no seleccioneu als tutor@s/s, és a dir tu, perquè creus que passa? Es destaca la resposta a la pregunta e) No crec que li faci falta que jo, li parli d'aquests temes, amb un màxim de cinc participants. Pel que fa a la pregunta a) No tenim gaire confiança, c) No parlem mai d'aquests temes i d) Em dóna vergonya parlar sobre sexualitat amb el meu fill/a, trobem que han participat el mateix nombre, tres per cadascuna. Finalment, pel que fa a la resposta b) No se com respondre aquests dubtes o problemes i e) Altres han respost dos participants. En altres el que s'ha destacat és que pel caràcter del fill/a potser no ho parla, no es creu que sigui per alguna cosa relacionada amb el tutor@s/s.

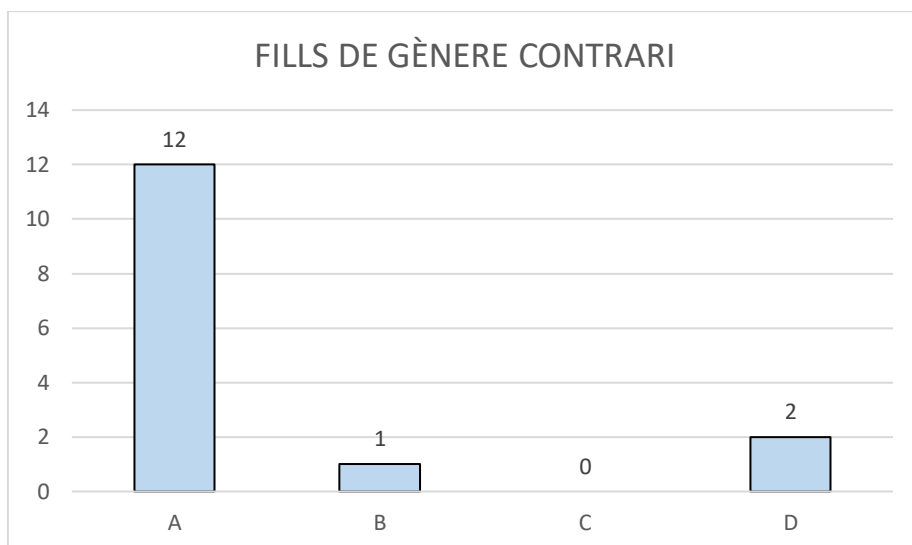
Figura 12. Creus que hi ha diferència a l'hora de parlar obertament sobre temes relacionats amb la sexualitat, depenent de si ets home o dona?

a) Si, crec que a les dones se'ls hi parla menys de sexualitat, b) No, crec que avui en dia es fa de manera igualitària, c) Si, crec que els homes poden parlar més obertament de la sexualitat que les dones, d) Si, crec els homes parlen més obertament que les dones, perquè sempre ha sigut així i no s'ha de canviar.

Figura 12, mostra la pregunta: Creus que hi ha diferència a l'hora de parlar obertament sobre temes relacionats amb la sexualitat, depenent de si ets home o dona?, trobem que gran part dels participants vint i tres, estan d'acord amb la resposta b) No, crec que avui en dia es fa de manera igualitària. Quatre participants estan d'acord amb la resposta c) Si, crec que els homes poden parlar més obertament de la sexualitat que les dones, a la resposta a) Si, crec que a les dones se'ls hi parla menys de sexualitat. Només han respost tres participants i finalment a la resposta d) Si, crec els homes parlen més obertament que les dones, perquè sempre ha sigut així i no s'ha de canviar, no ha sigut marcada per cap participant. En relació amb la Figura 13 del model A veiem que hi ha la mateixa coincidència on la major part estan d'acord amb la resposta b i les altres respostes estan més o menys equilibrades igual.

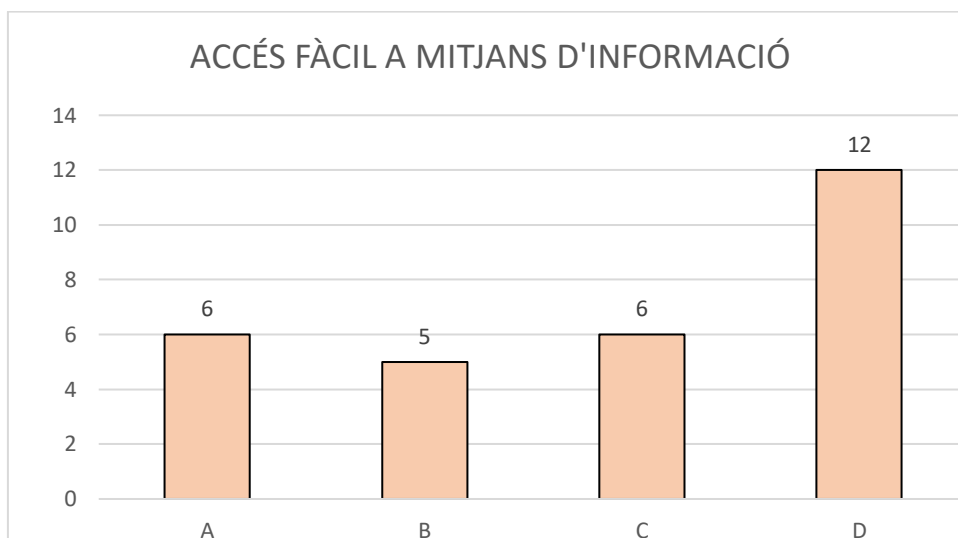
Figura 13. En cas de tenir un fill i una filla, creus que has canviat la manera de transmetre el coneixement sobre l'educació sexo-afectiva tenint en compte el seu gènere?

a) No, els hi he donat la mateixa educació sexo-afectiva, b) Si, la meva filla és més vulnerable, ha d'anar més amb compte i el meu fill s'apanya sol, c) Si, el meu fill és més vulnerable, ha d'anar més amb compte i la meva filla s'apanya sola, d) Els dos s'apanyen tot sols, no els hi dono educació sexo-afectiva.

Figura 13, només resposta en cas de tenir un fill i una filla de gènere contrari l'un de l'altre. La resposta planteja el següent: En cas de tenir un fill i una filla, creus que has canviat la manera de transmetre el coneixement sobre l'educació sexo-afectiva tenint en compte el seu gènere? Es destaca que dotze participants han marcat la resposta a) No, els hi dono la mateixa educació sexo-afectiva. Do participants han marcat l'opció d)Els dos s'apanyen tot sols, no els hi dono educació sexo-afectiva. Un participant ha marcat l'opció b)Si la meva filla és més vulnerable, ha d'anar més amb compte i el meu fill s'apanya sol i cap participant ha marcat l'opció c)Si el meu fill és més vulnerable, ha d'anar més amb compte i la meva filla s'apanya sola.

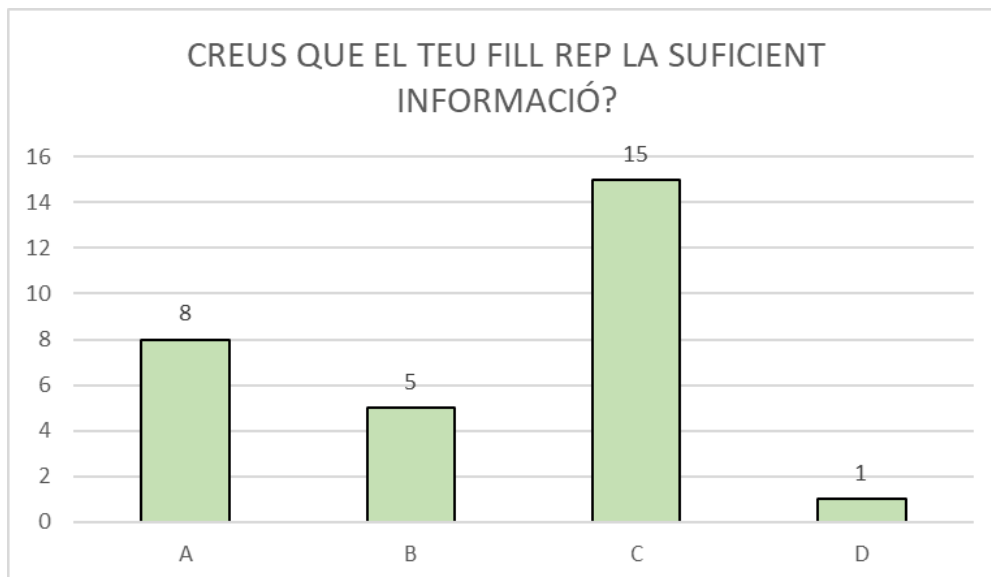
Figura 14. Creus que avui dia, hi ha un accés fàcil a mitjans que ens donin informació i coneixement relacionats amb la sexualitat?

a) Crec que hi ha mitjans, però falta informació sobre com utilitzar aquests, b) Encara falta donar més accés per arribar a la informació i coneixement de la sexualitat, c) Falta ser més conscients sobre l'ús que donem a l'accés que tenim, massa fàcil, d) Avui dia no és com antigament, si et vols informar, t'informes.

Figura 14, planteja la pregunta: Creus que avui dia, hi ha un accés fàcil a mitjans que ens donin informació i coneixement relacionats amb la sexualitat? Es destaca que una gran part, dotze participants han seleccionat l'opció d) Avui dia no és com antigament, si et vols informar, t'informes, en relació a la pregunta a) Crec que hi ha mitjans, però falta informació sobre com utilitzar aquests, i c) Falta ser més conscients sobre l'ús que donem a l'accés que tenim, massa fàcil, trobem que ha sigut marcada per 6 participants en cadascuna de les respostes i finalment a la resposta b) Encara falta donar més accés per arribar a la informació i coneixement de la sexualitat, trobem que ha sigut marcada per cinc participants.

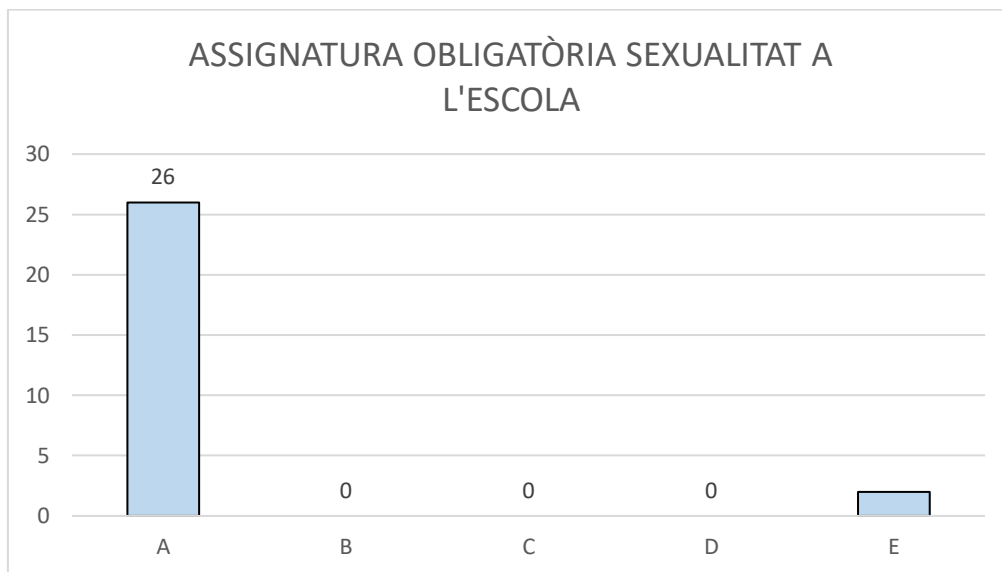
Figura15. Creus que el teu fill/a rep informació suficient com per a tenir coneixement i saber fer front a tots els temes que engloben la sexualitat (embaràs, diversitat de gènere, malalties de transmissió sexual, plaer, autoestima, relacions sexuals...) ?

a) Si, crec que rep bastant informació, b) Si, aquests temes els treballen a l'escola, c) No, crec que sempre pot aprendre més, d) Ni idea, no se quin nivell d'informació té el meu fill/a sobre aquests temes.

Figura 15, planteja la següent pregunta: Creus que el teu fill/a rep informació suficient com per a tenir coneixement i saber fer front a tots els temes que engloben la sexualitat (embaràs, diversitat de gènere, malalties de transmissió sexual, plaer, autoestima, relacions sexuals...) ? Es destaca que quinze participants han marcat l'opció c) No, crec que sempre pot aprendre més, per altre banda vuit han marcat l'opció a) Si, crec que rep bastant informació, cinc participants han marcat l'opció b) Si, aquests temes els treballen a l'escola, i només un participant ha marcat l'opció d) Ni idea, no se quin nivell d'informació té el meu fill/a sobre aquests temes.

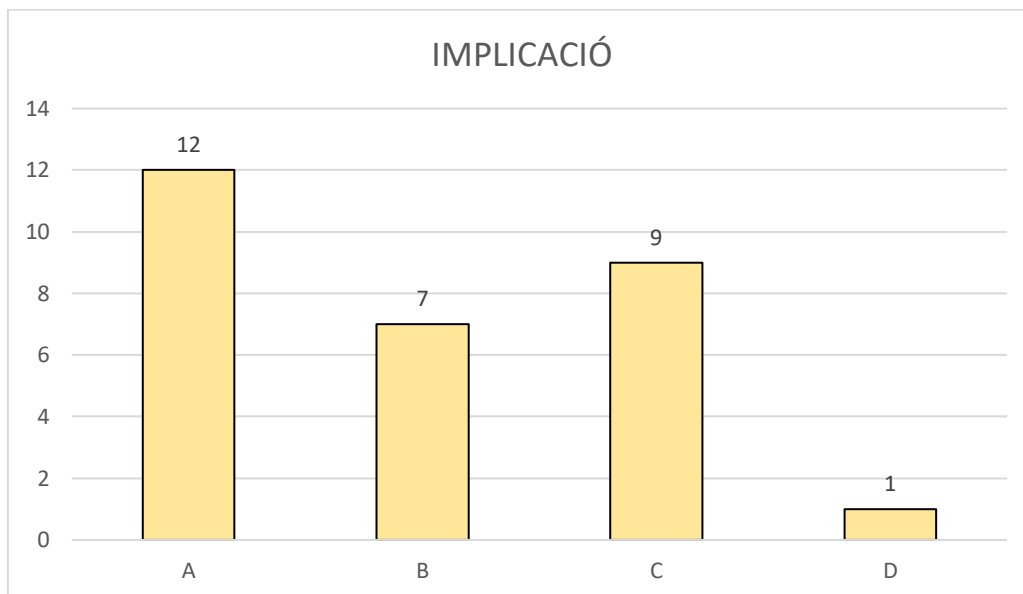
Figura 16. Creus necessari implementar una assignatura obligatòria que tracti continguts relacionats amb la sexualitat a l'escola?

a) Si, crec que és necessari e interessant, b) No, crec que ja els hi expliquem els tutors/es a casa c) No, a l'escola van aprendre i no a parlar de sexualitat, d) Hauria de ser opcional, els pares hauríem d'escollir, e) Hauria de ser opcional, els nens/es haurien d'escollir l'assignatura com optativa.

Figura 16, mostra la pregunta: Creus necessari implementar una assignatura obligatòria que tracti continguts relacionats amb la sexualitat? Es destaca que vint i sis participants han seleccionat la resposta a) Si, crec que és necessari e interessant, dos participants han marcat la resposta e) Hauria de ser opcional, els nens/es haurien d'escollir l'assignatura com optativa. I cap participant ha seleccionat l'opció c) No, amb el que m'expliquen els meus amics tinc prou, b) No, crec que ja ens ho expliquen els nostres tutors/es a casa i d) Hauria de ser opcional, els pares hauríem d'escollir. En comparació amb la Figura 18 del model A, podem destacar que a quasi tots els participants el hi sembla necessari e interesant implementar una assignatura obligatòria que tracti continguts relacionats amb la sexualitat.

17. Creus que el teu fill/a troba a faltar més implicació per part del seu tutor@/s a l'hora de tractar temes relacionats amb l'educació sexo-afectiva?

a) No, crec que estic/em molt implicat/s. b) Si, crec que em/ens podríem implicar més, c) No crec, que l'interessi que m'impliqui, d) Si, però no estic preparat/da per fer-ho.

Per acabar el resultat d'aquest qüestionari, trobem la **Figura 17**, que planteja la pregunta: Si creus que el teu fill/a troba a faltar més implicació per part del seu tutor@/s a l'hora de tractar temes relacionats amb l'educació sexo-afectiva? S'observa que dotze participants han marcat la resposta a) No, crec que estic/em molt implicat/s, Per altre banda nou participants, han marcat la resposta c) No crec, que l'interessi que m'impliqui, pel que fa a la resposta b) Si, crec que em/ens podríem implicar més ha sigut marcada per set participants i l'opció d) Si, però no estic preparat/da per fer-ho, ha sigut marcada per un participant. En relació amb la Figura 19 del model A, s'observa que els resultats més o menys són iguals per una part hi ha un gran nombre de participants que no volen que s'impliquin i per altre costat hi ha un nombre important també que troba a faltar més implicació.

10. Resultats obtinguts de les entrevistes

De l'entrevista realitzada a la professional de l'àmbit social, Centre de joventut "El Lloro" del Prat de Llobregat és destaca que l'educació sexo-afectiva des del seu punt de vista és defineix com l'educació de les persones, donat que la sexualitat forma part del que som, aquesta ens ajuda a créixer, formar-nos, identificar-nos...Pel que fa a les dificultats que es troba dins del centre, es diu que troba dues franges: la primera franja seria de persones més jovenetes on les seves dificultats s'enfoquen més en problemes de

pràctica relacionats amb l'ús del preservatiu, la píndola del dia després, higiene personal... La segona franja aniria més encaminada sobretot amb dones que han tingut relacions sexuals i amb temes relacionats amb el plaer, l'exploració... és a dir, tot el que envolta l'experiència sexual. En relació a implementar una assignatura obligatòria que tracti continguts sobre la sexualitat a l'escola, destaca que aquesta hauria de ser molt transversal i tenint en compte l'actitud de la persona que imparteix l'assignatura, encara així es creu convenient una formació, posició i inclús una mirada en relació a la teva pròpia sexualitat i la pròpia realitat. A més, es diu que l'entrada de professionals externs potser enriquidor en programes relacionats amb la sexualitat impartits a l'escola. També es creu que hi ha una relació en la manera de transmetre els coneixements sobre l'educació sexo-afectiva amb el que els adolescents elaboren i adquireixen, donat que s'educa molt més amb el dia a dia i es queda molt el posicionament que s'està vivint en aquell moment sobretot en la sexualitat, on el nostre propi cos forma part d'ella. Finalment es comenta que en relació a si els tutors/es legals canvien el missatge en l'educació sexo-afectiva depenent de si es fill/a, es diu que els pares i mares són un reflexa del món en el que vivim, per tant si tens consciència, si tens la mirada i la voluntat pots intentar desmuntar aquesta percepció, però els micromasclimes, les micromirades diferents s'escapen i per tant sempre queda amb les noies el tema de la por i la sexualitat femenina que és un descobriment d'ahir, per aixó la manera d'educar no és transmet d'igual manera als nois i a les noies, en la sexualitat, en el plaer,...

Per altre banda, en relació a l'entrevista realitzada a la professional del àmbit d'educació, concretament a una professora de l'institut Salvador Dalí del Prat de Llobregat, es destaca que des de la figura del docent és molt important normalitzar les opcions sexuals, tenint en compte una mirada posada des de la comprensió, l'acceptació, el suport...Es diu que dins l'aula sí que hi ha moltes conductes sexualitzades, i que la més difícil de tractar des del seu punt de vista és la transsexualitat. A més es destaca que no acaba de tenir clar que les conductes sexualitzades siguin per una falta d'educació sexo-afectiva, però sí es troba com un punt bàsic oferir diferents models de la vida real on els adolescents es puguin emmirallar. Finalment es comenta que dins de l'escola no tenen cap projecte de coeducació, però sí reben xerrades múltiples del recurs del "lloro", a més, no es creu necessari una assignatura de manera concreta, però sí aprofundir més en continguts sexuals en classes puntuals, com tutoria i aquí es troba una coincidència amb l'altra professional, donat que totes dues opinen que el suport dins de l'espai escolar ha de ser transmet per professionals externs.

11. Anàlisi i Discussió

Segons Máiquez, Rodríguez i Rodrigo (2004), la responsabilitat de promoure valors, actituds, i comportaments saludables que afavoreixin el desenvolupament dels infants recau en la família i sovint sobre la figura dels pares. En aquest context, molts especialistes reconeixen que la necessitat d'implicació familiar és essencial en el desenvolupament dels infants i adolescents. A més també es destaca segons Delors (1996) la importància de l'educació sexo-afectiva dins del sector educatiu, donat que aquest té un paper fonamental que es converteix en preparatiu per a nens i joves amb relació als seus papers i responsabilitats d'adults. Per aquest motiu Kirby i Ecker, 2009 afirmen que l'educació sexual és tan important com les matemàtiques, fet que fa que s'estiguin començant a implementar projectes relacionats amb l'educació sexo-afectiva dins les aules escolars.

Entre els 8 i 16 anys, és quan comencen aparèixer els primers canvis significatius en el cos, aquests fan que es vagi desenvolupant la sexualitat i es comenci anar consolidant l'autoimatge de la persona. Segons Baroja (2019) vivim en una societat on hi ha una mirada de dominació biomèdica on el sexe es relaciona de manera única amb els riscos, a més també destaca que aquesta societat està mesurada per la socialització de gènere, fet que fa que posem mirades diferents segons el sexe de la persona. En relació amb aquestes consideracions, la professional entrevistada del centre de joves coincideix totalment amb la visió que planteja Baroja (2019), donat que reconeix que existeix una mirada des del punt de vista del gènere, on encara es marquen diferenciacions com: el noi ha de sentir plaer i la noia ha d'anar amb compte. A més també es destaca que la mirada posada amb relació a la sexualitat va directament enfocada cap als riscos d'aquesta i no cap al creixement personal, el plaer, l'autoestima..., que és com hauria de ser.

S'observa que el factor que fa que els dos agents tinguin la mateixa mirada és el fet que creuen que no hi ha suficients recursos destinats per adolescents i joves amb relació a la sexualitat i que per aquest motiu s'arriba a la pràctica de les relacions sexuals sense tenir coneixement i amb preocupacions d'higiene i cura. Ballester (2014) afirma que actualment l'educació sexo-afectiva és per mitjà de la nova pornografia, donat que l'edat del consum cada cop és més precoç i l'abast de la informació i accés a internet cada cop és més fàcil amb l'ús de les noves tecnologies.

La família o els referents que tenen els/les pre adolescents i adolescents en aquesta etapa, juguen un paper fonamental, donat que han de ser conscients de poder reconduir i viure amb naturalitat aquest desenvolupament que s'està generant. Aquesta tindrà un paper fonamental en el procés de socialització, donat que s'aniran adquirint habilitats socials que segons Caballo (2005) són un conjunt de conductes que permeten a l'individu desenvolupar-se en un context individual o interpersonal expressant sentiments, actituds, desitjos, opinions o drets d'un mode adequat a la situació.

En relació amb aquest contingut, la professional en sexualitat del centre jove "El lloro", està totalment d'acord amb aquesta visió, i afirma que la comunicació tan verbal com no educa els seus fills/es i que per tant l'actitud i la mirada que fem sobre nosaltres mateixos, i estar còmodes amb els nostres cossos... és el que realment està educant i enriquint els nostres infants i adolescents, donat que si tenim present una mirada posada en micromasclismes, en diferenciacions de gènere, en educar en el silenci, sense donar resposta a les necessitats, no s'està educant de manera adequada amb l'educació sexo-afectiva donat que aquesta engloba tot el nostre cos.

12. Conclusions

Com a conclusions es destaca, que pel que fa a les reflexions de l'anàlisi de discussió, podríem dir que és confirmada la pregunta d'hipòtesi on es planteja al tutors/es si, Canvia/ha canviat el missatge depenent de si és fill o filla?, donat que com esmenten els diferents autors aquesta diferenciació es podria fer de manera inconscient perquè és la visió que té el nostre món.

Però com ens estem basant en la recerca feta a través dels qüestionaris, amb relació a la pregunta d'hipòtesi nomenada anteriorment, la donem com no assolida, donat que trobem que pel que fa als resultats dels qüestionaris, la major part dels participants que tenen fills/es del mateix gènere afirmen no haver fet diferenciació de gènere entre els seus fills. Aquest fet podria anar relacionat amb la mirada que té el nostre món dels micromasclismes, presentat abans a l'espai d'anàlisi i discussió, però no es pot confirmar perquè no tenim dades que ho corroborin.

Pel que fa a la pregunta d'hipòtesi, sobre com transmeten els tutors/es legals l'educació sexo-afectiva als seus fills/es i com aquest ho elaboren/adquireixen, confirmem que anirà relacionada a l'educació que els estan transmetent els tutor/es i per tant aquesta serà la que els fills/es elaborin o adquireixin, depenent també de la visió que es vulgui posar en el procés d'aprenentatge de cadascú. Es destaca que als qüestionaris s'ha

observat que hi ha un gran nombre de participants tutors/es, que han respost que si mantenen xerrades sobre sexualitat amb els seus fills/es, mentre que els mateixos fills/es neguen haver tingut cap xerrada.

Finalment com aprenentatge personal d'aquest treball de recerca, s'ha estret la importància d'aprofitar espais de la vida quotidiana per tractar amb una mirada més oberta i normalitzada, els temes relacionats amb la sexualitat. També pel que fa al suport familiar en el desenvolupament de la infància i l'adolescència amb relació al sorgiment de les seves necessitats, es diu que cal que sigui beneficiós i enriquidor per a tots/es, perquè d'aquesta manera no s'obtinguin percepcions diferents i sensacions de falta de suport. Pel que fa a la teoria relacionada amb la sexualitat no s'ha trobat massa dificultat a l'hora de trobar informació, però si cal destacar que al llarg de tot el procés de recerca i al llarg del seu desenvolupament, s'ha observat que realment hi ha una dificultat a l'hora de parlar de temes relacionats amb la sexualitat de manera oberta, donat que a la part de la metodologia s'han trobat dificultats amb els qüestionaris, molts d'ells no s'han pogut passar perquè algunes famílies no volien parlar d'aquest tema amb els seus fills/es donat que consideraven que eren molt petits, i llavors s'han tingut que buscar famílies que estiguessin conformes amb les preguntes que és feien dins dels qüestionaris.

13. Llista de referències

- Associació per a la igualtat sexual i de Gènere. Recuperat de:

<http://alise.cat/?lang=es>

-Arnett, J. (1995). Broad and narrow socialization: The family in the context of a cultural theory, en: Journal of Marriage and the Family, p. 617-628.

- Aguirre, A. (1994). Psicología de la adolescencia. Madrid: Marcombo.

- Alcolea, R. (2017). Las prácticas sexuales de alto riesgo. Recuperat de:

<https://www.mujerhoy.com/vivir/sexo-pareja/201709/04/practicas-sexuales-alto-riesgo-20170904110618.html>

-Barudy, J: Dantagnan, M(2005), Los Buenos tratos a la infancia. Prentalidad, apego y resiliencia. Educació Social, núm. 49 p31-35.

-Ballester, L.(2014) Estudio de la nueva pornografía y relación sexual en jóvenes.

Recuperat de:<https://revistascientificas.us.es/index.php/anduli/article/view/3618/3111>

<https://dspace.uib.es/xmlui/bitstream/handle/11201/1707/546104.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- Baroja, Benlliure, J; i Missé, M. (2019) El sistema no sap com gestionar la sexualitat del joves. Autoria institucional: Betevé (Televisió).

-Calvo, A. (2009). Análisis sociolingüístico sobre el tabú sexual en el español de Costa Rica. Tesis doctoral para optar por el grado de Dr. Universidad de Bergen, Noruega. Recuperat de: <https://www.redalyc.org/pdf/442/44248790011.pdf>

-Consultori per adolescents. Recuperat de:

<https://adolescents.naciodigital.cat/consultori>

- Cyrulnik, B(2002), Los patitosfeos. La resiliencia: una infancia infeliz no determina la vida. Gedisa. Barcelona.

- Departament d'Educació, Coeduca't. Recuperat de:

<http://ensenyament.gencat.cat/ca/arees-actuacio/centres-serveis-educatius/altres-programes-educatius/coeducat/>

- Declaración Universal de los derechos sexuales (1997). Recuperat de:
http://blogs.murciasalud.es/edusalud/files/2012/02/Decl.Univ_.Derechos-sexuales-Valencia.pdf
- Decret 151/2008, de 29 de juliol, Cartera de Serveis Socials (2008-2009). Recuperat de: <file:///C:/Users/ariad/OneDrive/Escritorio/Cartera%20SS%202010-2011.pdf>
- Drets rectors de l'article 3, Convenció sobre els drets dels infants, assemblea de les nacions unides el 20 de novembre de l'any 1989 -1990. Recuperat de:
<https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1990-31312>
- Direcció Tècnica d'Acció Social (2010). L'acció socioeducativa en el marc dels Serveis Socials Bàsics de l'Ajuntament de Barcelona. Recuperat de:
<https://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/sites/default/files/arxiu-documents/accio-socioeducativa-serveis-socials-basics.pdf>
- Facchin, J. (2020). La redes sociales más utilizadas e importantes del mundo.
- Fernández, C.(1990) .La otra historia de la Sexualidad. España: MR.
- Funes, J.,. (2009). Transicions, itineraris i processos. Educació Social, núm. 42 p15-26.
Recuperat de:
https://campus.peretarres.org/pluginfile.php/75680/mod_resource/content/1/accio%20e%20educador%20social.pdf
- Generalitat de Catalunya Sexe joves. Recuperat de:
http://sexejoves.gencat.cat/ca/centres_i_serveis/unitats_datencio/
- Gesell, A. (1956). Youth the years from ten to sixteen. Angles: Harper collins publisher.
- Grusec, J.,Davidov, M. (2010). Integrating Different Perspectives on Socialization Theory and Research: A Domain-SpecificApproach, en: Child Development. p 687-709.
- Grusec,J. (2011). Socialization processes in the family: Social and emotional development, en: Annual review of psychology, 62: 243-269.
- Hasting, P.(2007). Handbook of socialization. New York: Guilford.
- Hecht, A. (2009). Niñez y desplazamiento lingüístico: reflexiones acerca del papel del habla en la socialización de los niños de Buenos Aires, en: Anthropologica, p:25-46.

-Henningsen,G.(1983). El abogado de las brujas. Brujería vasca e Inquisición española, Madrid. Recuperat de:

https://librosycultura2.files.wordpress.com/2018/01/henningsen-gustav-el-abogado-de-las-brujas.pdf?fbclid=IwAR2fE_NW8p3191HZF29yYKB_J7a3e5N4YEZD9NToQEMQCvCumiDZ39FSZ

[Ok](#)

- Holmes, C.(1993) "Women Witnesses and Witches", Past and Present 140, p. 45-78.

- Kirby,D., i Ecker,N. (2009) The emphasis on school-based education varies worldwide. ... of sexual partners, and increasing condom use. Recuperat de:

https://books.google.es/books?id=uhaRDQAAQBAJ&pg=PA158&lpg=PA158&dq=ecker+i+kirby+2009&source=bl&ots=9tuRAWI6-n&sig=AcfU3U1IUdYk_juggNlji22hyPfc3sHnEw&hl=gl&sa=X&ved=2ahUKewjlzsKgmPDpAhVr8OAKHfqNDhQQ6AEwAHoECAoQAQ#v=onepage&q=ecker%20i%20kirby%202009&f=false

-Laible, D., i Thompson, R. (2007). Early Socialization. Handbook of socialization: Theory and research. New York: the Guill ford Press

-Landazabal, M.(2008). El juego como estrategia didáctica. Recuperat de:

<https://dialnet.unirioja.es/servlet/libro?codigo=349878>

-La Sagrada Biblia, Nácar-Colunga, Ed.BAC, 1957.

-Levack, B. (1995): La caza de brujas en la Europa Moderna, Madrid, p. 56-62.

- Màizquez, M.L.; Rodríguez, G.; Rodrigo, M.J (2004), "Intervención psicopedagógica en el ámbito familiar: los programas de educación para padres". Infancia y Aprendizaje , 27, p. 403-406.

-Navarro, L. (2007). Adopcions internacionals: anàlisi de les motivacions inicials per esdevenir pares adoptius a Catalunya. Educació Social, núm. 49 p 29-30.

-Organització Mundial de la Salut ,(2020). El embarazo en la adolescència. Recuperat de:

<https://www.who.int/es/news-room/fact-sheets/detail/adolescent-pregnancy>

-Organització Mundial de la Salut ,(2019).Infecciones de transmisión sexual. Recuperat de:

[https://www.who.int/es/news-room/fact-sheets/detail/sexually-transmitted-infections-\(stis\)](https://www.who.int/es/news-room/fact-sheets/detail/sexually-transmitted-infections-(stis))

-Palacio, J.(1999).La familia como contexto de desarrollo humano. Secretario de Publicaciones de la Universidad de Sevilla.Sevilla.

- Projecte Sexualitat Sana. Recuperat de:

<http://www.sexualitatsana.cat/pares-i-mares/>

-Projecte SKOLAE Navarra. Recuprat de:

<https://www.educacion.navarra.es/documents/27590/1325202/Libro+SKOLAE+CAST+web.pdf/1ba58d8b-d13b-4f2d-0fc1-9c5e99d5946e>

-Servei de Joventut "El Lloro". Recuperat de:

<https://www.elprat.cat/persones/jovesprat/el-lloro-serveis-de-joventut>

- Servei Educar sense cridar. Recuperat de:

<http://www.albacastellvi.cat/ca/cursos-tallers-xerrades/>

- SidaStudi Barcelona. Recuperat de:

<http://salutsexual.sidastudi.org/es/homepage>

- Simkin, H., i Becerra, G (2013). El proceso de socialización. Apuntes para su exploración en el campo psicosocial. Recuperat de:

<https://www.redalyc.org/pdf/145/14529884005.pdf>

- Trepat Casanovas, C.(2012). El tesoro de Lilith. Català: Autor-editor.

-UNESCO, (2009). International technical guidance on sexuality education: an evidence-informed approach for schools, teachers and Health educators, 123p. Recuperat de:

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000183281>

-Kawabata, Y; (2011). Maternal and paternal

Parenting styles associated with relational aggression in children and adolescents:

A conceptual analysis and meta-analytical review, en: Developmental Review, p. 240-278.

-Zapata, M; i Gutiérrez, M. (2016). Salud sexual y reproductiva. Recuperat de:

https://books.google.es/books?hl=es&lr=&id=zq2SCwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA1&dq=edad+contempor%C3%A1nea+sexo&ots=X5G7e46W4G&sig=ulpV1jxLK_d7ygrChQIEe4Innwk#v=onepage&q&f=false

- Zavala,M; Valdez, M; i Vivero,M. (2008). Inteligencia emocional y habilidades sociales en adolescentes con alta aceptación social, p. 319-338.